

norden

Nordisk Ministerråd

Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde

Danmarks formandskabsprogram for Nordisk Ministerråd 2005

www.norden2005.dk

Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde

Danmarks formandskabsprogram
for Nordisk Ministerråd 2005

Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde

Danmarks formandskabsprogram for Nordisk Ministerråd 2005

ANP 2004:763

© Nordisk Ministerråd, København 2004

ISBN 92-893-1057-X

Tryk: Akaprint as, Århus 2004

Design: Kjell Olsson – NMR/PUB

Omslagsbillede: Frederik Sandberg/Scanpix

Oplag: 3000

Trykt på miljøvenligt papir som opfylder kravene
i den nordiske miljøsvanemærkeordning

Printed in Denmark

Flere publikationer fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd
på www.norden.org/publikationer

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0200
Telefax (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0400
Telefax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Nordisk Ministerråd

blev oprettet i 1971 som samarbejdsorgan mellem de nordiske landes regeringer. Ministerrådet fremlægger forslag til Nordisk Råds sessioner, viderefører rådets rekommandationer, rapporterer til Nordisk Råd om samarbejdets resultater og leder arbejdet inden for de forskellige emneområder. Samarbejdet koordineres af samarbejdsministrene, der er udpeget af det enkelte lands regering. Ministerrådet træder sammen i forskellige sammensætninger – afhængig af hvilke spørgsmål, der skal behandles.

Nordisk Råd

blev oprettet i 1952 som et samarbejdsorgan mellem de folkevalgte forsamlinger og regeringer i Danmark, Island, Norge og Sverige. Finland indtrådte i 1955. Færøernes, Grønlands og Ålands delegationer indgår i henholdsvis Danmarks Riges og Finlands delegationer. Rådet består af 87 medlemmer. Nordisk Råd er initiativtagende og rådgivende og har kontrollerende opgaver i det nordiske samarbejde. Nordisk Råds organer er plenarforsamlingen, præsidiet og udvalgene.

Indhold

Forord	5
1	Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde 7
2	Arbejdsmarked og arbejdsmiljø 15
3	Byggeri og bolig 18
4	Energi 19
5	Erhvervspolitik 23
6	Forskning 27
7	IT 30
8	Konsument 32
9	Kultur 36
10	Fiskeri, Jord- og Skovbrug og Levnedsmidler 39
11	Ligestilling 46
12	Lovgivning 48
13	Miljø 51
14	Narkotika 55
15	Regionalpolitik 58
16	Social og sundhed 61
17	Transport 63
18	Uddannelse 66
19	Økonomi og finans 71
20	Det uformelle samarbejde 74
BILAG	Oversigt over konkrete initiativer under formandskabet 77

Forord

Danmark har i 2005 formandskabet for det nordiske regerings-samarbejde. Der er tale om et omfattende samarbejde, som berører mange samfundsområder. I formandskabsprogrammet præsenteres de politiske prioriteringer, som formandskabet vil lægge vægt på. Temaet for formandskabsprogrammet anslås allerede ved valget af titlen: »Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde«. Temaet henviser til nødvendigheden af, at det nordiske samarbejde er dynamisk og tager de udfordringer op, som følger af globaliseringen. Globaliseringen er ikke et spørgsmål om, hvorvidt vi skal have den, men om hvordan, og på en række områder kan det nordiske samarbejde give et værdifuldt bidrag til løsninger på globaliseringens udfordringer for de nordiske lande.

De nordiske velfærdsstater er alle højt udviklede videnssamfund og har på denne baggrund fundet deres plads i den internationale arbejdsdeling. Denne plads, der giver mulighed for såvel et højt offentligt som privat forbrug, er imidlertid ingen selvfølge, og der vil til stadighed skulle arbejdes herfor. Arbejdsdelingen er tillige en forudsætning for en dynamisk vækst i de dele af verden, som ikke er på det nordiske niveau for velstand og velfærd.

Det danske formandskab vil stille skarpt på områder, hvor der er en klar »Nordisk nytte« af det nordiske samarbejde, og Danmark ønsker at understrege vigtigheden af nordisk samarbejde om livslang læring, innovation og udvikling af samarbejdet mellem forskning og erhvervsliv. Et nordisk samarbejde på disse områder er nyttigt, fordi de nordiske lande sammen kan mere end hver for sig.

Globalisering betyder også en international konkurrence, hvor kun få områder fredes. Den offentlige sektor i Norden er i en international sammenligning enkel, ligetil og ubureaukratisk. Det er den i kraft af en evne til fornyelse og forståelse over for borgernes og virksomhedernes behov. Vel er der sommetider berettiget kri-

tik, men der er også den nødvendige vilje og evne tilstede til at rette op på fejl og mangler. Samme vilje og evne skal understøttes også i selve det nordiske samarbejde, så dette til enhver tid danner den mest effektive ramme om samarbejdet og kan være et forbillede for internationalt samarbejde.

Det afgørende for det nordiske samarbejdes fremtid er, at det til stadighed er drevet af viljen til forandring, har politisk og offentlighedens interesse og sidst men ikke mindst er i stand til at give politiske resultater til gavn for borgerne i de nordiske lande. Fornyelse og »Nordisk nytte« er nøgleord i formandskabsprogrammet for 2005. Det nordiske samarbejde skal være resultatorienteret, politisk relevant og må ikke drukne i bureaukrati og teknokrati!

1 Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde

Overordnede temaer for formandskabsprogrammet

I programmet er der redegjort nærmere for temaer og konkrete initiativer for hvert enkelt af Nordisk Ministerråds samarbejdsområder. Der er endvidere kort redegjort for det uformelle samarbejde uden for rammerne af Nordisk Ministerråd.

De overordnede og tværgående temaer er:

- Viden og innovation
 - De nordiske lande som videnssamfund – vekselvirkning mellem forskning og erhvervslivet
 - Fremme af innovation i det nordiske erhvervsliv
 - Styrket nordisk forskningssamarbejde
 - Bæredygtig udvikling
- Norden uden grænser
 - Bekæmpelse af grænsehindringer i Norden og Østersøregionen med særlig fokus på grænsehindringer for små og mellemstore virksomheder
 - Samarbejde med nærområdet – det nordvestlige Rusland og de baltiske lande
 - Fokus på Vestnorden og arktisk samarbejde
 - De frivillige organisationer som brobyggere i det nordiske samarbejde
- Effektivitet i det nordiske samarbejde
 - Effektivitet i Nordisk Ministerråd
 - Arbejdsdelingen mellem Nordisk Ministerråd, Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd

Viden og innovation

Der vil under dette tema blive fokuseret på samspillet mellem uddannelse, forskning og erhvervsliv i Norden.

Det nordiske samarbejde bør anvendes til at gøre de nordiske lande stærkere i EU indenfor forskning og innovation. En spændende udvikling er i gang med det formål at skabe et nordisk forskningsrum, som kan danne bro i forhold til det europæiske forskningsrum, som samtidig skabes indenfor rammerne af EU.

Den store udfordring bliver at styrke innovationsevnen og kreativiteten, så vi kan fastholde og udbygge de nordiske videnssamfund og dermed fortsat kan være konkurrencedygtige. Videnssamfundet stiller krav om uddannelse for alle og livslang læring, ligesom der må sikres høj kvalitet i forskningen og grobund for innovative virksomheder. Formandskabet ønsker at arbejde for at konsolidere de nordiske videnssamfund i en globaliseret verden og styrke vort samarbejde om innovation og forskning.

Der vil derfor i 2005 blive lagt særlig vægt på anbefalingerne i hvidbogen om forskning og innovation og gennemførelse af det innovationspolitiske samarbejdsprogram.

De nordiske lande som videnssamfund – vekselvirkningen mellem forskning og erhvervslivet

Det er vigtigt, at vi i Norden besidder de rigtige kompetencer i forhold til den internationale arbejdsdeling, hvilket i sig selv stiller krav om en frugtbar vekselvirkning mellem uddannelse / forskning og erhvervslivet.

Udvikling af nye og effektive samspilsformer mellem universiteter og erhvervsliv er centrale udfordringer for det nordiske samarbejde. Formandskabet ønsker en øget nordisk fokusering på erhvervslivets behov for viden, adgang til de rette kompetencer samt adgang til kvalificeret teknologisk service og rådgivning.

Samarbejdet mellem forskning og erhverv står højt på dagsordenen i det nordiske samarbejde.

Fremme af innovation i det nordiske erhvervsliv

De nordiske virksomheder er konstant udsat for et krav om innovation for at kunne klare sig i den internationale konkurrence. Den internationale arbejdsdeling har allerede længe placeret de nordiske lande som videnssamfund i den globale arbejdsdeling. I hvidbogen "Nordisk forskning og innovation" peges der på, hvordan Nordens position fortsat kan udbygges inden for innovation og forskning frem til år 2010. I en erkendelse af, at de nordiske landes vigtigste konkurrenceparameter er den viden, vi lægger i produkter og serviceydelser, må der kompenseres for manglende evne til at konkurrere på løn og ansættelsesvilkår.

Nordisk Ministerråd færdiggør i 2004 et samarbejdsprogram for innovationsspørgsmål, Innovationsbogen. Med udgangspunkt i dette samarbejdsprogram vil Danmark under sit formandskab fremme samarbejdet om innovation i det nordiske erhvervsliv.

Styrket nordisk forskningssamarbejde

Innovation sættes ofte i forbindelse med forskning. For at få den største nytte af forskning er det nødvendigt, at forskningssektoren og erhvervssektoren samarbejder. Størstedelen af innovationerne i virksomhederne udspringer imidlertid ikke af forskningsprojekter. Danmark vil i den forbindelse lægge vægt på andre typer af innovation end den forskningsbaserede. Det drejer sig om såkaldt brugerdrevet innovation, der foregår i samspil mellem virksomheder, leverandører, kunder m.v.

Der er i den forbindelse brug for, at uddannelser og forskningsgrene som for eksempel humaniora, der traditionelt har haft relativt mindre kontakt til erhvervslivet, bliver mere erhvervsrettet. Hermed kan der etableres større viden om brugerne og om markedet.

Danmark vil endvidere under formandskabet etablere dialog mellem erhvervsliv og de videregående uddannelser om behovet for mere erhvervsrettet forskning og initiere forskningsprojekter

indenfor ikke-naturvidenskabelige områder, som for eksempel humaniora og samfundsvidenskab.

Bæredygtig udvikling

Det nordiske samarbejde indenfor miljøsektoren er kommet langt takket være et tæt samarbejde mellem forskning og innovation. De nordiske lande har gjort en pionerindsats, når det drejer sig om arbejdet for udvikling af en strategi for en *bæredygtig udvikling*. Den fællesnordiske strategi lægger ikke alene vægt på miljø, men også på en bred fortolkning af bæredygtighedsbegrebet, der inddrager energi, økonomi og social bæredygtighed i sektorerne, herunder energisektoren.

Under det danske formandskab vil arbejdet med gennemførelse af den fællesnordiske strategi for en bæredygtig udvikling »En ny kurs for Norden« blive prioriteret højt.

Norden uden grænser

Der eksisterer fortsat mange barrierer for et mere integreret Norden både for nordiske statsborgere og for erhvervslivet. Dette forhold er paradoksalt, idet integrationen blandt de nordiske lande aldrig har været større end nu. Fusioner, overtagelser og joint ventures mellem virksomheder i Norden forekommer hyppigt. Mange virksomheder anlægger det perspektiv, at de nordiske lande er deres hjemmemarked i modsætning til tidligere, hvor Norden udgjorde det første skridt på eksportmarkedet. Den tendens til, at Norden er et udvidet hjemmemarked, gør sig gældende for et bredt spektrum af erhvervslivet – fra finanssektoren over detailhandlen til produktionssektoren. Formandskabet vil derfor fremskynde arbejdet med fjernelse af grænsehindre og tillige inddrage bekæmpelsen af grænsehindre for små og mellemstore virksomheder som et særligt fokusområde.

Bekæmpelse af grænsehindringer i Norden og Østersøregionen med særlig fokus på grænsehindringer for små og mellemstore virksomheder

Grænsehindringer i Norden skal reduceres og helst helt bortfalde. Den store indsats, som er blevet udført af samarbejdsministrenes særlige repræsentant Poul Schlüter, videreføres med høj prioritet under det danske formandskab.

Som noget nyt vil Poul Schlüter sætte særlig fokus på grænsehindringer for små og mellemstore virksomheder. De nordiske lande eksporterer og importerer flere varer og tjenesteydelser fra hinanden end fra noget andet sted. Selvom det indre marked i EU også fungerer i Norden i kraft af Islands og Norges medlemskab af EØS, er der fortsat mange grænser i Norden, som stiller sig i vejen også for virksomheder. Især for små og mellemstore virksomheder er Norden den ledende vej til en egentlig internationalisering. Norden som hjemmemarked skal derfor understøttes ved en fokuseret indsats for at mindske grænsehindringer for små og mellemstore virksomheder i Norden.

Formandskabet vil endvidere tage initiativ til at arbejdet med fjernelse af grænsehindringer udvides til Østersøregionen og gøres til genstand for debat i andre regionale fora (Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd) med henblik på at skabe konkrete initiativer i regionen. Arbejdet vil også foregå i forhold til Vestnorden, hvor grænsehindringerne ikke er grænsepæle men afstande.

Der skal desuden samvirkes med EU, med sigte på at Norden kan være foregangsregion, når det drejer sig om bekæmpelse af grænsehindringer. Formandskabet vil særlig rette opmærksomheden mod de muligheder, der er for en mere ensartet gennemførelse af EU-direktiver, som har betydning for borgere og virksomheder.

Samarbejde med nærområdet

Nærområdesamarbejdet vil i 2005 forskydes mod det nordvestlige Rusland inklusive Kaliningrad, mens det for Estland, Letland og Litauens vedkommende vil gå i retning af et normalt myndighedssamarbejde dvs. samarbejde på lige fod, også hvad angår finansiering.

Formandskabet vil lægge vægt på, at indsatsen i det nordvestlige Rusland fokuseres på færre indsatsområder, og på områder hvor Nordisk Ministerråd har ekspertisen. Social- og sundhedsområdet, miljø, offentlig forvaltning og retslige spørgsmål anses i den forbindelse for relevante samarbejdsområder. Nærområdesamarbejdet vil i fremtiden skulle ske i snævert samarbejde med de andre regionale organisationer (Barentstrådet, Arktisk Råd og Østersørådet). Der vil under formandskabet endvidere blive taget initiativ til at drøfte, hvorvidt der vil kunne findes hensigtsmæssige metoder til inddragelse af til-grænsende lande, som for eksempel Hviderusland i et samarbejde med en særlig vægt på en understøttelse af demokratiudviklingen og grænseregionalt samarbejde.

Den 1. januar 2005 indtræder de baltiske lande i bestyrelsen for Nordisk Investeringsbank (NIB) og understreger dermed nyorienteringen i det nordisk-baltiske samarbejde i retning af et ligeværdigt samarbejde.

Vestnorden i det nordiske samarbejde og det arktiske samarbejde

De selvstyrende områder og Vestnorden er nordiske udkantområder i den globaliserede markedsøkonomi. For eksempel skaber de høje transportomkostninger ulige konkurrencevilkår for disse områder. En analyse heraf vil indgå som opfølgning på det islandske formandskabs arbejde og redegørelsen om Vestnorden i det nordiske samarbejde, ligesom der vil blive arbejdet for at understøtte det vestnordiske politiske samarbejde samt samarbejdet med Vestnordens naboer.

Danmark vil under sit formandskab endvidere sætte særlig fokus på det arktiske samarbejde inden for rammerne af Nordisk Ministerråd, herunder på et udvidet samarbejde med Arktisk Råd.

De frivillige organisationers rolle som brobyggere i Norden

Under formandskabet vil der blive lagt vægt på et folkeligt forankret formandskab med aktiv deltagelse af græsrodderne i det nordiske samarbejde. Arbejdet med at sikre en fortsat stærk rolle for de frivillige organisationer i forhold til de officielle nordiske samarbejdsorganer vil blive givet prioritet med respekt for den historiske kendsgerning, at det nordiske samarbejde, i modsætning til hvad der er normalt i internationalt samarbejde, er startet som et folkeligt samarbejde, hvor bl.a. foreningerne Norden har skabt et usædvanligt stærkt fundament for nordisk samarbejde og samhørighed.

Formandskabet vil tage initiativ til en konference om den rolle, de frivillige organisationer kan spille som brobyggere i det nordiske samarbejde.

Effektiviteten i det nordiske samarbejde

Der skal fortsat leves op til kravet om effektivitet og hensigtsmæssig ressourceanvendelse i det nordiske samarbejde på helt samme måde som i alle andre dele af den offentlige sektor. Det er krav, som de nordiske lande også stiller til andet internationalt arbejde. Det nordiske samarbejde skal være både kontant og resultatorienteret, men samtidigt have historien med i bagagen.

Effektiviteten i Nordisk Ministerråd

Med vedtagelsen af »Ny Nordisk Dagsorden« i 2001 blev Nordisk Råd omstruktureret og gjort mere tidssvarende. Samarbejds-

strukturene på ministerrådssiden er imidlertid uændrede, og der er flere ministerråd i Nordisk Ministerråd end i EU.

Formandskabet vil tage initiativ til en nærmere vurdering af effektiviteten i regeringssamarbejdet, herunder om samarbejdsstrukturene på ministerrådssiden kan gøres mere politisk og organisatorisk hensigtsmæssige, og om en enklere struktur med færre ministerråd vil være mere hensigtsmæssig.

Det vil endvidere indgå i vurderingen om de krav, som stilles til produktivitetsforøgelser i den offentlige sektor, også vil kunne gøres gældende i de nordiske institutioner og i sekretariatet.

Ovennævnte sker udfra den betragtning, at alle organisationer, herunder også en international organisation som Nordisk Ministerråd, har behov for en løbende og dynamisk tilpasning til de ydre vilkår og omstændigheder.

Ganske store dele af ministerrådets budgetmidler er endvidere bundet i faste og årligt tilbagevendende aktiviteter. Dette rummer begrænsede muligheder for politiske omprioriteringer, et fænomen som også Nordisk Råd ofte har påpeget og kritiseret.

Der vil under det danske formandskab med henblik på at undersøge mulighederne for en mere dynamisk og politisk relevant budgetteringsproces blive taget initiativ til en nærmere vurdering af budgetteringspraksis og -principper i Nordisk Ministerråd.

Arbejdsdelingen og samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd, Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd

Den 1. maj 2004 blev de baltiske lande medlemmer af EU. Samarbejdet med de baltiske lande skifter karakter efter EU's udvidelse. Det nuværende programsamarbejde med de baltiske lande vil gradvist blive udfaset, mens der vil ske en styrket indsats i forhold til det nordvestlige Rusland. En ny nærområdestrategi, der tager hensyn til de nævnte ændringer, skal gennemføres i 2005.

Formandskabet vil tage initiativ til en vurdering af om arbejdsdelingen mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd er hensigtsmæssig, og om samspillet mellem organisationerne kan forbedres.

2 Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik indgår som centrale elementer i forbindelse med en bestandig modernisering af velfærdssamfundet. De nordiske landes arbejdsmarkeder skal kunne tage de udfordringer op, som følger af EU's udvidelse og globaliseringen. Landene står over for stort set samme problematik, og står derfor over for de samme udfordringer til afhjælpning af problemerne. Ved at stille målsætninger og perspektiver op i nordisk regi vil der dels kunne hentes erfaringer fra de øvrige nordiske lande, dels vil Norden fremover kunne gøres til en foregangsregion med hensyn til tilpasning af arbejdsmarkedet.

For det danske formandskab vil navnlig følgende forhold stå forrest i samarbejdet i Nordisk Ministerråd:

Modernisering af den nordiske model for arbejdsmarkedet

For at sikre en fortsat udbygning, udvikling og finansiering af velfærdssamfundet er det nødvendigt med en høj beskæftigelse. En fremtid med en aldrende befolkning kræver fornyelse og nytænkning med hensyn til at optimere arbejdsstyrken, i forhold til de foreliggende opgaver i årene som kommer.

Formandskabets ønsker at sætte fokus på følgende områder i forbindelse med en modernisering af den nordiske model for arbejdsmarkedet:

- Formandskabet vil afholde en konference om sygefravær, med det formål at udveksle erfaringer om hvilke tiltag på sygefraværsområdet, der har de bedste effekter.
- Udveksling af erfaringer med og metoder til bekæmpelse af sort arbejde og misbrug af sociale ydelser
- Norden og globaliseringen – hvordan håndterer de forskellige lande virksomhedernes udflytning til lavindkomstområder og hvordan fremmes intern produktion og beskæftigelse
- Integrationen af flygtninge og indvandrere – de forskellige nordiske erfaringer og metoder
- Den enkelte arbejdsplads skal tilstræbe og motivere til et godt arbejdsklima. I den forbindelse udarbejdes der et strategiprogram vedrørende arbejdsfasholdelse og fravær.
- Svage grupper som for eksempel analfabeter, handicappede og misbrugere skal integreres på arbejdsmarkedet.
- Arbejdsmarkedsforvaltningerne skal moderniseres, således at brugerne oplever et administrativt enkelt system.
- Det skal være administrativt lettere at få arbejde i et andet nordisk land, hvilket afhjælpes gennem fjernelse af grænsehindringer.
- Myndighederne i Norden skal have et tæt samarbejde, således at der foregår en smidig udveksling af erfaringer og oplysninger.
- I forbindelse med jobsøgning og rekruttering forbedres muligheden for at benytte Internettet.
- Indmeldelse og udmeldelse af A-kasserne i Norden skal gøres lettere.

På det regionale område vil initiativer til udviklingen af regionale kraftcentre – ikke mindst Øresundsregionen – fortsætte med henblik på at nedbryde de sidste grænsehindringer, således at regionerne kan udvikle sig på tværs af landegrænserne. Øresundsregionen er et forgangsbillede for det igangsatte grænseoverskridende samarbejde.

Formandskabet vil tage initiativ til at udarbejde en rapport, som analyserer mobiliteten på det fælles nordiske arbejdsmarked, siden

det trådte i kraft i 1954. Det skal analyseres, hvor mange og hvor længe nordiske statsborgere har bevæget sig inden for hinandens arbejdsmarkeder samt inden for hvilke faggrupper, der har været den største mobilitet. Rapportens fremtidsperspektiver skal betone de initiativer, som bør tages for at sikre, at det nordiske arbejdsmarked stadig er velfungerende og fremmende for mobiliteten for nordiske statsborgere. Det er målet, at de nordiske arbejdsministre underskriver en ny nordisk arbejdsoverenskomst, som opdaterer den eksisterende arbejdsoverenskomst fra 1982.

3 Byggeri og bolig

Formandskabet lægger op til et målrettet, fællesnordisk samarbejde om nordiske byers udvikling og fornyelse.

Samarbejdet skal medvirke til at ruste de nordiske byer til de ændrede konkurrencevilkår som følge af den øgede globalisering. Velfungerende byer med gode muligheder for at bo, uddanne sig og med gode kulturtilbud har lettere ved at klare sig i konkurrencen om at tiltrække virksomheder og borgere. Der skal udveksles erfaringer om, hvilke krav og vilkår borgere og virksomheder stiller til den moderne by, og udvikles redskaber, der modvirker byers og byområders stilstand, fraflytning, marginalisering og forfald. Resultaterne af samarbejdet formidles ved en konference.

4 Energi

Det danske formandskab vil fokusere på, at rammerne for udviklingen af de liberaliserede energimarkeder sikres, og at markedsmekanismene fungerer. En fælles nordisk indsats skal medvirke til en sikker og stabil energiforsyning både på kort og på langt sigt. Det skal bl.a. ses i lyset af et generelt stigende energiforbrug, den øgede afhængighed af import af fossile energiresourcer fra få og ofte ustabile regioner i verden, samt det stigende udslip af CO₂. Norden skal udnytte sin styrkeposition og gå foran i udviklingen af effektiv og vedvarende energiteknologi. En udvikling der også medvirker til økonomisk vækst.

Energimarkederne er internationale og ikke nationale.

Det nordiske samarbejde på energiområdet skal målrettes mod den energipolitiske dagsorden i EU. Samarbejdet med landene i Østersøregionen skal tilpasses situationen med de nye EU-medlemslande i regionen.

Centralt for formandskabet er udarbejdelsen og godkendelsen af handlingsprogrammet for det nordiske energisamarbejde efter 2005.

Det liberaliserede nordiske energimarked

Norden er et forbillede på, hvordan regioner i Europa på tværs af grænser kan implementere liberaliseringen af el-markedet, men der er stadig barrierer for, at el-markedet fungerer fuldt ud på nordiske, og ikke-nationale, præmisser. Problemer skal løses i et samarbejde mellem de nordiske myndigheder og de vigtigste aktører på markedet, hvor nøgleordene er forsyningssikkerhed og mar-

kedsbaserede løsninger. De øvrige nordiske energimarkeder, herunder gasmarkedet, er ikke integreret på samme måde som det nordiske el-marked. Koordinerede nordiske synspunkter er imidlertid centrale emner for det nordiske samarbejde, når det gælder udviklingen af energiforsyningen i Norden og Østersøregionen samt EU's direktiver om gassektoren og energimarkedspolitik i øvrigt.

Formandskabet vil prioritere det nordiske el-markedssamarbejde, herunder at der sikres ens vilkår for aktørerne på det nordiske el-marked, at samarbejdet mellem de systemansvarlige styrkes, bedre koordinering af fremtidige infrastrukturinvesteringer og spørgsmål knyttet til forsyningsikkerhed samt øget samordning i forhold til EU's regelværk m.m.

Derudover vil formandskabet arbejde for, at de øvrige energimarkeder samt de særlige udfordringer, der knytter sig til energiforsyningen i Vestnorden, får fokus i det nordiske samarbejde. Der vil endvidere blive lagt vægt på, at det nordiske energisamarbejde fokuserer på en stærkere involvering af de private aktører som medansvarlige for udviklingen af sektoren.

Norden på forkant i udviklingen af en sikker og bæredygtig energiforsyning

Nordens og EU's afhængighed af import af energi vil øges, medmindre der tages skridt til at vende udviklingen. Ligeledes ses en stigning i udledningen af CO₂ i de nordiske lande, der nødvendiggør en fortsat indsats for at opfylde Kyoto-protokollens mål. Kvotehandling, øget energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energi i energiforsyningen er vigtige elementer i at nå mål om forsyningsikkerhed og nedbringelse af CO₂-udledninger. De nordiske lande har, set i forhold til mange af nabolandene i regionen og EU i øvrigt, en energisektor karakteriseret ved en høj energieffektivitet og et væsentligt bidrag fra vedvarende energi. Dette blandt

andet som følge af den energipolitik, der er blevet ført, og den forsknings- og udviklingsaktivitet, der ligger bag. Denne styrkeposition skal udnyttes i en fortsat fælles indsats for udvikling af nye og mere effektive energiteknologier rettet mod at sikre energiforsyningen på langt sigt. Teknologiudvikling er samtidig et vigtigt element i den økonomiske udvikling og i indsatsen for at reducere energisektorens miljøpåvirkninger, herunder ikke mindst klimapåvirkningerne. En af de store udfordringer er udvikling af teknikker til lagring af energi produceret på vedvarende energi som eksempelvis hydrogenteknologi. Et andet centralt emne er fortsættelse af indsatsen med udvikling af brændselsceller.

Formandskabet vil sætte fokus på, at Norden udnytter sin styrkeposition på udvikling af vedvarende energi og energieffektivitet som led i opfølgningen af verdenskonferencerne i Johannesburg i 2002 og Bonn i 2004. Formandskabet vil undersøge muligheden for, at de nordiske lande i 2005 er vært for en international workshop om vedvarende energi og energieffektivitet som led i processen »fra Bonn til CSD 2006/07«. Formandskabet støtter en fortsættelse af samarbejdet om klimaspørgsmål, herunder erfaringsudveksling i implementering af kvotedirektivet, fremtidige forpligtelser og udvikling af virkemidler. Der lægges også vægt på et nordisk samarbejde om udvikling af nye højteknologiske energiformer – herunder lagringsteknikker som hydrogenteknologi – og at dette sker i tæt sammenhæng med de energipolitiske udfordringer knyttet til forsyningssikkerhed og miljø.

Norden i det internationale samarbejde

Det nordiske samarbejde skal aktivt bruges til at påvirke den politiske dagsorden i internationale fora – ikke mindst EU – og i udviklingen af energisektoren i Nordens nærrområder.

Formandskabet vil arbejde for, at det nordiske samarbejde forholder sig aktivt til den energipolitiske dagsorden i EU med henblik på at påvirke EU's energipolitik, herunder at Norden-Baltikum samarbejdet får øget fokus på aktuelle EU-energispørgsmål, samt at samarbejdet om Den Nordlige Dimension prioriteres.

Formandskabet lægger vægt på, at det nordiske samarbejde medvirker i udviklingen af energimarkederne i Østersøregionen gennem en mere målrettet indsats, hvor alle parter – også EU – bidrager økonomisk.

5 Erhvervspolitik

Et velfungerende og konkurrencedygtigt erhvervsliv er en forudsætning for vores samfund. Det er en udfordring for regeringerne og for det internationale samarbejde at sikre gode rammer for virksomhederne.

De vilkår, som virksomhederne arbejder under, udvikler sig hele tiden, og der er derfor løbende behov for at vurdere, om de rammer, der gives virksomhederne, er i orden, eller om der er behov for ændringer.

Ved udgangen af 2005 skal der foreligge et nyt program for det næringspolitiske samarbejde for de følgende fire år. Det danske formandskab vil arbejde for, at det kommende samarbejdsprogram bliver præget af de tanker, som ligger i formandskabsprogrammet.

Globaliseringens udfordringer for de nordiske økonomier

Globaliseringen stiller i de kommende 10-15 år de højtudviklede lande over for store udfordringer. Ændringerne i den internationale arbejdsdeling ser ud til at medføre udflytning af arbejdspladser til lavtlønslande i et tempo, som vi næppe tidligere har set. De nordiske lande er i vid udstrækning bygget op om samme samfundsmodel, og de nordiske landes økonomier har mange fællestræk. Danmark vil derfor under sit formandskab sætte spørgsmålet om politiske tiltag til at udnytte globaliseringens muligheder på dagsordenen. Der er i stor grad grundlag for at udveksle erfaringer om globaliseringens konsekvenser og fremtidsbilleder for erhvervsudviklingen i de nordiske lande. Samtidigt er der behov for at

udveksle erfaringer om de politiske tiltag, de nordiske lande har valgt for at skabe gunstige vækstvilkår, der kan sikre, at der bliver skabt arbejdspladser i fremtiden.

Det danske formandskab vil tage initiativ til, at de nordiske lande udveksler erfaringer om politiske tiltag, som de har valgt for at skabe gunstige vækstvilkår under globaliseringsprocessen.

Norden i Østersøregionen

Globaliseringen stiller krav til den næringspolitiske indsats på alle felter. Udvidelsen af EU er et af de nye vilkår, som gør det nødvendigt at revurdere den erhvervspolitiske indsats. Udvidelsen kan indebære, at Østersøregionen kan styrke sin position som en vækstregion, og Norden kan være en drivkraft i Østersøregionens udvikling, men hvis vækstpotentialerne i Østersøregionen skal udnyttes, er der behov for et tættere og mere målrettet internationalt samarbejde i regionen.

Det danske formandskab vil tage skridt til, at landene i Den Nordlige Dimensions område drøfter rammerne for samarbejde for økonomisk vækst i regionen og igangsætter samarbejdsprojekter. Danmark vil således arbejde for, at det konkrete samarbejde om markedsovervågning, der allerede er taget initiativ til i 2004 mellem landene i Den Nordlige Dimensions område, videreføres i 2005. Et andet konkret samarbejdsområde kunne være en effektiv implementering af EU's udbudsregler, som er central for virksomhedernes vækst i regionen. Offentligt – privat samarbejde kan virke som en vækstkatalysator ved at åbne nye markeder for private virksomheder.

Det grænseløse Norden

Arbejdet med at fjerne grænsebarrierer vil have høj prioritet under det danske formandskab.

Større åbenhed og fjernelse af grænsehindre er essentiel for økonomisk integration og vækst. Fjernelse af grænsehindre og handelsbarrierer har allerede stor bevågenhed i det nordiske samarbejde, og dette arbejde er en løbende proces. Det europæiske indre marked, som alle de nordiske lande indgår i, er kommet langt. Mange grænsehindre er fjernet, men det viser sig alligevel, at virksomhederne fortsat oplever barrierer, så der er behov for at fastholde fokus spørgsmål vedrørende det indre marked.

Nordisk Ministerråd har kortlagt grænsebarrierer for erhvervslivet i Norden, og arbejdet med at fjerne tre til fire af de identificerede barrierer er indledt under det islandske formandskab. Det danske formandskab vil fortsætte dette arbejde ved inddragelse af nye områder.

De nordiske videnssamfund

De nordiske virksomheder er konstant udsat for et krav om innovation for at kunne klare sig i den internationale konkurrence.

Nordisk Ministerråd færdiggør i 2004 et samarbejdsprogram for innovationsspørgsmål, Innovationsbogen. Med udgangspunkt i det nye samarbejdsprogram vil Danmark under sit formandskab sætte fokus på samarbejdet om at fremme innovation i det nordiske erhvervsliv.

Innovation sættes ofte i forbindelse med forskning. For at få den største nytte af forskning er det nødvendigt, at forskningssektoren og erhvervssektoren samarbejder. Størstedelen af innovationerne i virksomhederne udspringer imidlertid ikke af forskningsprojekter. Brugerdrevet innovation eller innovation i gulvhøjde er udtryk for det innovationsarbejde, som foregår i virksomhederne i samspil mellem virksomheder, kunder, leverandører og den øvrige omverden. Denne form for innovation udgør en meget stor del af virksomhedernes udviklingsindsats. Det er vigtigt, at rammerne for virksomhedernes innovationsarbejde tilrettelægges således, at der

både tages hensyn til den forskningsbaserede innovation og innovationen i gulvhøjde.

Innovation dækker ikke kun nye produkter og tjenester, men også nye markedsføringsmetoder, nyt design mv. Der er i den forbindelse brug for, at uddannelser og forskningsgrene som for eksempel humaniora, der traditionelt har haft relativt mindre kontakt til erhvervslivet, bliver mere erhvervsrettet. Hermed kan der etableres større viden om brugerne og om markedet.

Danmark vil under formandskabet foreslå etableret et nordisk dialogforum om forskning og innovation. Formålet er at drøfte, hvordan en helstøbt nordisk innovationsindsats kan tilrettelægges, og hvordan samarbejdet mellem forsknings- og næringssiden kan organiseres.

Danmark vil endvidere under formandskabet etablere dialog mellem erhvervsliv og de videregående uddannelser om behovet for mere erhvervsrettet forskning og initiere forskningsprojekter indenfor ikke-naturvidenskabelige områder, som for eksempel humaniora og samfundsvidenskab.

Design er et område, det danske formandskab vil sætte fokus på. Skandinavisk design er en af de vigtige konkurrenceparametre for de nordiske lande, og 2005 er et år, hvor der sker meget på designområdet.

De nordiske lande er sammen på verdensudstillingen EXPO 2005 i Japan, hvor design er et af de fem tværgående temaer, og landene er fælles om at arrangere den store designkonference ERA 2005 med global deltagelse. Landene har igennem de senere år ligeledes styrket den erhvervspolitiske dimension af designpolitikken for derigennem at styrke erhvervslivets konkurrencekraft. Det danske formandskab vil sætte fokus på betydningen af design som innovations- og udviklingsværktøj samt som værdiskaber.

6 Forskning

Globaliseringen sætter Norden som region under pres for at tiltrække de bedste forskere og dermed gøre sig attraktive som samarbejdspartnere for andre videnscentre i verden. Formandskabet vil derfor fokusere på globaliseringens udfordringer til faglighed og kvalitet, således at de nordiske landes videnssamfund kan udvikle og styrke deres position på forsknings- og innovationsområdet.

Disse udfordringer vil indgå i arbejdet med opfølgning på forslagene i hvidbogen »NORIA – Nordisk forskning og innovation« samt i samarbejdet om forskning og innovation med Ministerrådet for næring, der har fremlagt et forslag til en ny innovationsstrategi: Nordisk styrka, nationell nytta och global excellence: Förslag till ett nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005-2010, maj 2004. Dette lægger op til nordisk samarbejde om grundforskning, anvendelsesorienteret forskning og innovation mellem de nordiske lande i form af et nordisk forsknings- og innovationsrum (NORIA – Nordic Research and Innovation Area).

En forudsætning for at det lykkes er, at uddannelses- og forskningsmiljøer i Norden har den nødvendige kvalitet, volumen og dynamik. Centrale aktører i den proces er universiteterne, der må udvikle internationalt attraktive uddannelser og forskningsmiljøer af høj kvalitet, der kan tiltrække flere dygtige studerende og forskere udefra. Samtidig må universiteterne styrke evnen til at servicere samfundet og samarbejde med industrien om overførelse og udnyttelse af ny viden.

Etableringen af det nye organ på forskningsområdet, NordForsk, som blev besluttet i 2004, er et vigtigt skridt til at realisere intentionerne i hvidbogen. NordForsk betyder en organisatorisk forenkling på forskningsområdet og skal integrere de nuværende aktiviteter under Forskningspolitisk Råd og Nordisk Forsker-

uddannelsesakademi. Det nye organ får en vigtig opgave med at koordinere landenes ønsker og prioriteringer i et frugtbart samspil med de forskningsbevillende organer i de enkelte lande. Det er derfor vigtigt at sikre landenes opbakning til det nye nordiske organ, således at de nye samarbejdsmuligheder bliver udnyttet.

I forbindelse med NordForsk's overtagelse af opgaverne fra Nordisk Forskerakademi bliver det vigtigt at overveje nye måder til organisering af forskeruddannelsen i fremtiden.

Forskning og innovation

Samspillet mellem universiteter og erhvervsliv er centralt, herunder rammer og incitament for samarbejde om forskning og udvikling mellem virksomheder og vidensinstitutioner. Der vil i den forbindelse blive fokuseret på erhvervslivets behov for viden, adgang til de rette kompetencer samt adgang til kvalificeret teknologisk service og rådgivning. Der bør endvidere ses på præmisserne for forskningssamarbejde på tværs af landene. Forskelligartet lovgivning mellem de nordiske lande anses i flere tilfælde for en barriere for tværnationalt og tværinstitutionelt samarbejde. Der bør derfor også ses på rammerne og lovgivning (betingelserne) for konkrete samarbejdsprojekter mellem de nordiske lande.

Endelig er enkelte landes valg af instrumenter (policy mix) i innovations- og erhvervsudviklingspolitikken et område, hvor der er meget at lære af best practice og hvor de nordiske lande trods deres forskellighed også på en række områder har ensartede vilkår og udfordringer.

Visionen om NORIA er at nordisk forskning og innovation skal gøres globalt førende gennem et styrket nordisk regionalt samarbejde.

Der vil derfor i 2005 komme særligt fokus på samarbejdet mellem Nord-Forsk og Nordisk Innovationscenter, NICE, for at fremme integrationen mellem forskning og innovation.

Et første skridt til at udvikle samarbejdet kunne være, at de to organer sammen fremlagde nogle konkrete modeller for samarbejdet. Herunder modeller for universiteternes fremtidige rolle

som toneangivende og internationalt attraktive forsknings- og uddannelsesmiljøer.

Danmark vil under formandskabet tage skridt til et nordisk dialogforum om forskning og innovation. Formålet er at drøfte, hvordan samarbejdet mellem forsknings- og nærings siden kan organiseres og hvordan en helstøbt nordisk innovationsindsats kan tilrettelægges.

7 IT

Borgernes IT-rettigheder

De seneste års udvikling af videnssamfundet har også synliggjort et voksende behov for opmærksomhed på borgernes tillid til – og overblik over – de teknologiske muligheder og i særdeleshed på borgernes rettigheder i videnssamfundet. Formandskabet vil derfor under overskriften »Borger i informationssamfundet« sætte fokus på borgernes IT-rettigheder og IT-sikkerhed.

De nye teknologiske muligheder stiller krav til lovgivningen. Borgernes IT-rettigheder skal opretholdes og beskyttes uanset hvilken teknologi, der anvendes og uanset hvor den anvendes. Dette kræver i alle tilfælde at de enkelte teknologiers muligheder og overensstemmelse med borgernes IT-rettigheder er afdækkede. I mange tilfælde kan håndhævelsen af disse rettigheder endvidere kun sikres via brug af moderne IT-sikkerheds midler.

IT-sikkerhed

I kraft af, at vi bliver mere og mere afhængige af elektronisk kommunikation, stiger samfundets sårbarhed overfor angreb på de elektroniske netværk. Samfundsstrukturer, økonomi og borgere er afhængige af, at netværk og opbevaring af data fungerer optimalt trods angreb udefra. Således er sikker anvendelse af IT, en afgørende forudsætning for videnssamfundets fortsatte udvikling.

Formandskabets initiativer vil angå privatlivsfremmende teknologier og bekæmpelse af spam. Borgerne i informationssamfundet skal kunne færdes sikkert og trygt på IT- og telenettet.

Opfyldelsen af denne målsætning fordrer indsats på en række områder; selvregulering blandt markedets aktører, efterforskning og strafforfølgelse af lovbrud og forskning i teknologier og udvikling af værktøjer. Spam påfører virksomhederne direkte omkostninger og medfører sikkerhedsmæssige problemer, hvorved borgernes adgang til videnssamfundet risikerer at blive præget af besvær. Det er dog også vigtigt, at undersøge de mere langsigtede løsninger, der i højere grad tager fat om problemets rod. Dette kræver internationalt samarbejde om ændring af eksempelvis Internet-relaterede teknologier.

8 Konsument

Forbrugerne på de nordiske markeder

Forbrugerpolitiske prioriteringer og beslutninger bør, ligesom på alle andre politikområder, træffes på baggrund af solid viden om forbrugernes vilkår på markedet. Det er vigtigt, at opprioritere vidensindsamlingen og markedsovervågningen med det formål at kunne gennemføre en mere strategisk forbrugerpolitik, hvor initiativer målrettes mod de områder eller markeder, hvor der kan konstateres et særligt behov.

Åbne og grænseoverskridende markeder betyder, at forbrugerne ofte oplever de samme problemer på tværs af grænserne. Ofte er det de samme markeder, der fungerer godt i alle lande, og også de samme markeder, der på tværs af grænser giver forbrugerne dårlige vilkår. En fælles nordisk styrkelse af markedsovervågningen og vidensindsamlingen vil sikre de nordiske forbrugermyndigheder et styrket vidensgrundlag og vil ligeledes muliggøre konkrete sammenligninger af forbrugervilkår på tværs af de nordiske lande.

Med henblik på at styrke det nordiske samarbejde om markedsanalyser og analyser af forbrugernes vilkår på forskellige markeder vil det danske formandskab i foråret 2005 afholde en konference over temaet »Nordiske forbrugermarkeder 2005«. Konferencen vil sætte fokus på, hvordan forbrugernes vilkår i Norden kan styrkes ved hjælp af nordisk samarbejde om markedsovervågning og videnindsamling og på, hvordan sådanne analyser kan anvendes til at indgå i dialog med erhvervslivet med henblik på at styrke erhvervslivets ansvar for at sikre forbrugerne gode vilkår.

Derudover vil der på konferencen blive præsenteret og drøftet en række markedsanalyser, der sætter fokus på forbrugernes vilkår

på udvalgte markeder. Blandt de udvalgte markeder vil bl.a. være de nye liberaliserede markeder og de finansielle markeder.

I disse år får forbrugerne frit eller friere valg på en række forsyningstjenester og velfærdsområder. Når der indføres valgfrihed gennem markedsliberalisering, opstår der nye markeder, hvor borgerne i højere grad skal lære at optræde som forbrugere. Det stiller nye krav til bl.a. informationsindsats og klagemuligheder. Det kan i den sammenhæng være hensigtsmæssigt at udveksle erfaringer mellem de enkelte nordiske lande, således at de lande, der står over for liberaliseringer, kan drage nytte af erfaringerne fra andre nordiske lande.

På området for forbrugernes vilkår på de finansielle markeder vil fokus især være rettet mod det øgede brug af gebyrer på bl.a. pengeinstitutmarkedet og realkreditmarkedet og på de konsekvenser, denne nye prisstruktur har for forbrugernes mulighed for at danne sig overblik over produkter og priser. På konferencen kan der udveksles erfaringer og viden om, hvordan udviklingen i gebyrer og prisstruktur på disse markeder har været i de nordiske lande, og på hvordan forbrugerne i de enkelte nordiske lande har oplevet den nye prisstruktur.

Nordiske udviklingsprojekter

Med henblik på at styrke den fælles nordiske markedsovervågning og vidensindsamling vil det danske formandskab arbejde for, at der igangsættes en række nordiske udviklingsprojekter. Der vil være tale om følgende projekter:

- Et fælles nordisk projekt, der undersøger forbrugernes vilkår på et eller flere udvalgte markeder på tværs af de nordiske lande. Projektet skal sikre et styrket vidensgrundlag og vil ligeledes muliggøre konkrete sammenligninger af forbrugervilkår på tværs af de nordiske lande.
- Videreførelse af pilotprojektet om »Modellering af en model for forbrugertilfredshed«, der afsluttes i 2004. Videreførelsen af projektet i 2005 skal sikre, at der på nordisk plan arbejdes

videre med modellen med henblik på i fremtiden at kunne kvantificere forbrugernes vilkår og anvende denne viden i forbindelse med prioriteringen af forbrugerpolitikken.

- Et fælles nordisk projekt om forbrugernes vilkår på områder med frit eller friere valg. I disse år får forbrugerne frit eller friere valg på en række forsyningstjenester og velfærdsområder. Når der indføres valgfrihed, opstår nye markeder, hvor borgerne i højere grad skal optræde som forbrugere. I Norden er der tradition for et højt forbrugerbeskyttelsesniveau. Den traditionelt gode beskyttelse skal også fremmes og opretholdes på de nye markeder. Projektet skal indsamle viden om forbrugernes oplevelser af informationsniveauet og informationsbehovet på de nye markeder med henblik på at opnå en bedre forståelse for, hvor der er behov for en styrket informationsindsats. Derudover skal projektet undersøge, om forbrugerne på disse områder sikres traditionelle forbrugerrettigheder som f.eks. klagemuligheder og fair kontraktvilkår.

EU og Norden

Udviklingen i retning af stigende handel på tværs af grænser har betydet, at forbrugerbeskyttelse i høj grad er et internationalt anliggende, og EU-Kommissionen har med sin strategi for forbrugerpolitikken 2002-2006 lagt et ambitiøst program for styrkelse af forbrugerbeskyttelsen i EU.

De nordiske lande har med deres traditionelt høje forbrugerbeskyttelsesniveau et godt udgangspunkt for at påvirke og styrke forbrugerpolitikken i hele EU. Orienteringen af det nordiske forbrugersamarbejde mod EU vil derfor blive prioriteret under det danske formandskab.

På baggrund heraf vil det danske formandskab arbejde for, at alle vigtige europæiske forbrugerpolitiske initiativer drøftes på nordisk plan med henblik på at sikre en optimal nordisk koordinering. Desuden vil det danske formandskab arbejde for, at samarbejdet med de nye EU-medlemmer i de baltiske stater styrkes. Det

skal bl.a. ske ved, at vigtige europæiske forbrugerinitiativer drøftes med de baltiske lande.

Innovation for forbrugerne

Gode forbrugerforhold består ikke blot af rettigheder og information, men også af muligheden for at vælge mellem et bredt udbud af varer og ydelser samt muligheden for at få opfyldt ønsker og behov til varer og ydelser. Det er derfor også i forbrugernes interesse, at der løbende skabes nye produkter og nye forbrugsmuligheder.

Virksomhedernes innovation kan med fordel tage udgangspunkt i forbrugernes krav og ønsker, idet dette både bidrager til forbrugernes tilfredshed og til at styrke konkurrenceevnen hos virksomhederne.

Det danske formandskab vil derfor tage initiativ til at gennemføre et nordisk projekt, der kan undersøge, hvordan nordisk forbrugerpolitik bedst kan understøtte virksomhedernes innovation til gavn for forbrugerne.

Endelig vil Danmark under sit formandskab arbejde for, at der i relation til EU's handlingsplaner for vækst som f.eks. Lissabonstrategien bliver sat fokus på den brugerdrevne innovation, hvor forbrugernes ønsker og krav spiller en central rolle.

9 Kultur

Formandskabet vil lægge vægt på, at det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande får den naturlige plads som et afgørende kerneområde for nordisk samarbejde. Det kræver en yderligere konkretisering og forenkling af samarbejdet.

Under formandskabet vil der blive arbejdet med to nye policy-temaer inden for kulturområdet – sprog og musik. Samtidig vil de foregående formandskabssatsninger vedrørende »Indholdsproduktion i de nye medier« og »Vestnorden« blive prioriteret. Foruden disse temaer vil designområdet i Norden være i fokus i 2005.

De igangværende bestræbelser for en modernisering af det nordiske kultursamarbejde vil blive intensiveret. Arbejdet med en strukturomlægning af kulturområdet samt udarbejdelse af en ny strategiplan for det fællesnordiske kulturområde vil få høj prioritet. Samtidig vil der blive igangsat en proces i forhold til at styrke samarbejdet og synergieffekten mellem de fællesnordiske institutioner der arbejder inden for kulturområdet.

Formandskabet ønsker tillige i 2005 at afprøve og udvikle en ny model for formandskabssatsninger, der kombinerer en række indsatsområder (temaer) med en processuel model som mere aktivt inddrager Ministerrådet, Ministerrådssekretariatet, de fællesnordiske fagkomitéer og de fællesnordiske institutioner direkte i gennemførelsen.

Det er vigtigt, at det nordiske kultur og kultursamarbejde også er synligt uden for Norden. Præsentation af nordisk kultur i udlandet fremmer samarbejde og netværk i Norden og mellem Norden og de andre lande. I 2005 vil nordisk design være tyngdepunktet i det nordiske samarbejde i andre lande.

Sproget som kulturbærer

Formandskabet vil arbejde for at fremhæve og belyse det nordiske sprogfællesskab og sprogforståelse, som har stærke historiske rødder, og som bidrager til Nordens særlige identitet. Børn og unge vil være en vigtig målgruppe. De nordiske komitéer og institutioner vil være væsentlige samarbejdspartnere.

Den rytmiske musikscene

Temaet »Rytmask musik« vil blive sat på dagsordenen i et samarbejde med de fællesnordiske organer. Inden for musikområdet er konkurrencen stor – særligt inden for de moderne musikgenrer. Norden har kvalitetskunstnere og kvalitetsprodukter, som det danske formandskab ønsker gøres mere synlige mellem de nordiske lande internationalt. Samarbejdet i forhold til musikeksportproblematikken bør udvikles, og et arbejde i forbindelse hermed søges iværksat under formandskabet.

Design

Der vil blive satset på designområdet i forbindelse med, at flere af de nordiske lande har design som tema i 2005. Den internationale designkongres, som arrangeres hvert 6. år, vil i 2005 blive arrangeret i Norden, med delkongresser i Helsingfors, Malmø og Oslo og med en hovedkongres i København i september 2005.

Indholdsproduktion i de nye medier

Temaet omkring indholdsproduktion i de nye medier påbegyndtes under det norske formandskab på blandt andet dansk initiativ. Arbejdet blev videreført af Sverige og Island. Resultaterne af det

islandske formandskabs arbejde vurderes i 2005, og på denne baggrund vil der under det danske formandskab blive truffet beslutning om en konkretisering og eventuel videreførelse af dette arbejde.

Vestnorden

Der vil blive lagt vægt på udbygning af det vestnordiske kulturelle samarbejde med det øvrige Norden. De nordiske huse i Reykjavík og på Færøerne samt Nordens institut i Nuuk spiller i denne forbindelse en væsentlig rolle. Formandskabet vil opfordre til udvidet samarbejde mellem institutionerne i Vestnorden på det kulturelle område med henblik på at formidle vestnordisk kultur til hele Norden.

Effektivisering af det nordiske kultursamarbejde

Processen med en omstrukturering af det fællesnordiske kultursamarbejde blev påbegyndt i 2002 under det norske formandskab. I 2004 igangsatte det islandske formandskab tillige en proces med revision af Strategiplan 2000 for det fællesnordiske kulturområde. Videreførelse og implementering af begge disse processer vil blive væsentlige elementer i formandskabets arbejde.

Foruden arbejdet med omstruktureringen, som primært vedrører kunstområdet, vil formandskabet igangsætte en proces for at styrke netværkssamarbejdet og synergieffekt mellem de nordiske huse og institutter samt øvrige institutioner, der arbejder inden for kulturområdet.

10 Fiskeri, Jord- og Skovbrug og Levnedsmidler

Fiskeri

På fiskeriområdet vil en fortsat satsning på og erfaringsudveksling om et økosystembaseret forvaltningssamarbejde, herunder bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcerne, være aktuel, idet de aktiviteter, hvor fordelene af en fælles nordisk indsats er åbenbar, skal prioriteres. Med henblik på bæredygtig udvikling i den nordiske fiskerisektor vil man under dansk formandskab i foråret 2005 afholde en nordisk konference om kystfiskeriets fremtid.

Også samarbejdet med andre aktører vil blive prioriteret, herunder med andre sektorer, med erhvervet og med Nordens naboer i øst og vest, hvor fordelene ved en fælles nordisk indsats og koordinering bliver udnyttet. Dette gælder både aktiviteter, der går forud for internationale processer og beslutninger, og aktiviteter som led i opfølgningen af internationale processer og beslutninger.

Aktiviteter, der forbedrer mulighederne for at drive fiskeriet mere bæredygtigt, og aktiviteter, som forbedrer mulighederne for at rationalisere og forbedre udbyttet af fangsterne, vil blive prioriteret.

For så vidt angår det fødevarerpolitiske område skal aktiviteter vedrørende kvalitetssikring prioriteres, herunder fødevareteknologi og bedre oplysning om fiskerivaren til blandt andet forbrugere.

Landbrug

GMO – sameksistens og plantegenetiske ressourcer

Ved de seneste formandskaber har de genetiske ressourcer haft en fremtrædende plads. Det danske formandskab vil følge op på dette arbejde blandt andet i lyset af, at de nordiske EU-lande i 2004 har deponeret deres ratifikationsinstrumenter til FAO's internationale traktat om plantegenetiske ressourcer. Konkret vil der blive taget initiativ til et seminar med arbejdstitlen »Kulturplanternes kulturarv«.

Det danske formandskab vil endvidere sætte fokus på GMO-sameksistensproblematikken i de nordiske lande med henblik på erfaringsudveksling og afdækning af en fælles tilgang til sameksistensproblematikken i de nordiske lande. Der vil blive taget initiativ til et seminar om muligheder og forhindringer for sameksistens mellem genetisk modificerede, konventionelle og økologiske afgrøder i Norden

I arbejdet med GMO sameksistens er også bevaring af de plantegenetiske ressourcer relevant i hvert fald på tre måder:

- 1) Som grundlag for udvikling af GMO'er.
- 2) Som alternativ og supplement til GMO'er, idet der ligger et langt, tidssvarende og fornuftigt forædlingsarbejde bag de dyrkede sorter, vi kender i dag.
- 3) Som garant for at vi har dyrkbare sorter, der passer til fremtidens klimaforhold, plantesygdomme m.v.

Derfor ønsker Danmark at lave et arrangement, der inkluderer både plantegenetiske ressourcer og GMO for at sætte fokus på mulige modsætninger og fælles muligheder ved anvendelse af henholdsvis traditionel forædling og bioteknologi.

Forskning og innovation

Strukturudviklingen og konkurrencepresset i fødevarersektoren er højt. For at sikre rammerne for sunde og sikre fødevarer samt et udviklingsorienteret fødevarerhverv, som producerer på et bæredygtigt grundlag, er der behov for fortsat forskning og innovation samt hurtig udbredelse af nye teknologiske landvindinger i alle led af kæden fra primærproducent til endelig forbruger.

Økologisk produktion og marked

Den økologiske produktion er udtryk for et særligt højt niveau i forhold til miljø og dyrevelfærd, og bidrager således både til vores fælles livskvalitet og udviklingen af nye og bæredygtige produktionsformer. Det er markeds kræfterne, som i højere grad skal understøtte den videre udvikling af den økologiske sektor. Det danske formandskab vil derfor arbejde for at fremme den økologiske sektors forankring og fortsatte udvikling i de nordiske lande gennem produktudvikling og en større samhandel med økologiske produkter, blandt andet gennem en forøget harmonisering af de nordiske kontrolsystemer og ved at fremme brugen af EU's økologilogo.

Skovbrug

Integration af miljø- og naturhensyn

Integration af miljø- og naturhensyn bør være den røde tråd i indsatsområderne i overensstemmelse med erklærede mål for nordisk politik. Nedenstående indsatsområder vil da også have relevans for samarbejdet på miljøområdet.

Konkrete initiativer

Genetiske ressourcer

Genbevaringsarbejdet er p.t. højt prioriteret og der foregår for øjeblikket evaluering af den nordiske genbevaringsstrategi.

Danmark vil følge op på det igangværende genbevaringsarbejde og fokusere på implementeringen af genbevaringsprogrammer, og herunder specielt samspillet mellem anvendelse/udnyttelse og bevaring af de genetiske ressourcer.

Det danske formandskab ønsker at tage initiativ til en nordisk informationsindsats rettet specielt mod brugere af genetiske ressourcer om Biodiversitetskonventionens og andre internationale aftalers bestemmelser om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer i overensstemmelse med anbefalingerne i den nordiske projektrapport fra 2003 Access and Rights to Genetic Resources – a Nordic Approach.

Der sættes fokus på erfaringsudveksling og vurdering af opformeringsarbejdet for skovgenetiske ressourcer. Arbejdet forventes at munde ud i fælles analyser, oplysning til brugerne, vejledninger, retningslinier for brug af egnet materiale eller eventuelt forsøg på at give et samlet nordisk input til EU's regelsæt.

Multifunktionelt jord- og skovbrug

I forbindelse med de mange internationale aktiviteter, der foregår på skovområdet, ønskes den nordiske skovbrugsmodel med integration af produktions-, miljø- og naturhensyn fremmet i modsætning til funktionsopdelingen i plantage/skov.

En fremsynet skovbrugsdrift inkluderer en proaktiv anvendelse af for eksempel EU's landdistriktsprogram. Der vil blive sat nordisk fokus på fremtidens miljø- og jordbrugspolitik hvor det skal sikres, at der tænkes i sammenhænge i stedet for isolerede enkeltforanstaltninger. Begrundelsen er at skovbruget ikke alene er produktionsejendomme, men også ejendomme, som rummer et potentiale for opbygning eller bevaring af en lang række bløde

værdier omkring kulturmiljøet, bygningskulturen, naturen, landskabet, miljøet og friluftslivet. Der tages initiativ til at afholde en konference med ministerdeltagelse om skovbrugets fremtid.

Skovene og folkesundheden

Skovene er i alle de nordiske lande vigtige som ramme for friluftsliv, motion og naturoplevelser. Der bør sættes fokus på at dokumentere betydningen af samspillet mellem skovens friluftsmuligheder og sundhed, og der bør lægges særlig vægt på den yngre generations brug af skovene. Arbejdet kan omfatte analyser af sammenhænge mellem friluftsliv i skovene og folkesundhed.

Fødevarpolitik

Sunde og sikre fødevarer af høj kvalitet er en forudsætning for et frit forbrugsvalg. Det er en hel central del af forbrugers hverdag, at produktionen kan følges fra jord til bord. Udviklingen inden for fødevarerindustrien har givet en højere grad af forarbejdning. Det nordiske samarbejde skal medvirke til at kunne sikre en bæredygtig fødevarerproduktion, som integrerer en række miljøsyn.

Sikre fødevarer og sund kost er en vigtig forudsætning for et sundt liv for forbrugeren. Derfor vil fødevarerikkerhed, en sundhedsfremmende ernæring samt sikring af dyrs sundhed og velfærd altid blive højt prioriteret.

Grønlandsdeklarationen fra august 2002 vil være ledetråden for det danske formandskab, og der vil således blive fokuseret på, at det nordiske samarbejde i væsentlig grad prioriterer ud fra, at resultaterne kan fremme nordiske interesser i det globale samarbejde samt at forbruger- og erhvervsorganisationer inddrages effektivt på relevante områder.

Fødevarerikkerhed

På det fødevarerpolitiske område vil der fortsat blive fokuseret på en række forskellige aktiviteter i form af seminarer, projekter m.v.,

som kan medvirke til at forbedre beskyttelsesniveauet for fødevarer.

Blandt prioriteterne vil være procesforureninger, herunder dannelse af stoffer som PAH (polycykliske aromatiske hydrocarboner) og akrylamid, og der vil blive fokuseret på at styrke indsatsen mod *campylobacter*, som er den zoonose, der gør flest mennesker syge i Norden. Indsatsen på sådanne områder vil blive anskuet i et jord til bord perspektiv, og således berøre kæden fra primærproducent til levering af fødevarer til forbrugeren.

Et andet fokusområde vil være udvikling af dynamiske kontrolstrategier, herunder opbygning af netværk mellem inspektionspersonale og fortsatte bestræbelser på at modernisere kødkontrollen.

Ernæringspolitik

I de nordiske lande er der sat mange nationale initiativer i gang for at få befolkningerne til at spise sundere og være mere aktive fysisk. På dette område er der i Norden en række problemer, hvor landene med fordel kan samarbejde. Mere specifikt vil det danske formandskab inden for ernæring have fokus på fedmeproblematikken, som er et generelt problem, og som desuden har indirekte indvirkning på en række andre kroniske sygdomme. Der vil blive fokuseret på mulighederne for at udvikle og fastlægge en nordisk handlingsplan til bekæmpelse af overvægtsproblemer, som koncentrerer om at fremme indtaget af sund kost og intensivere borgernes fysisk aktivitet.

Desuden åbner de nye fælles EU-regler om anprisning af fødevarer og berigelse af fødevarer og kosttilskud for en række problemstillinger, som skal håndteres i de kommende år. Her forudsættes blandt andet en forstærket forsknings- og informationsindsats, hvor det i nordisk regi kunne være hensigtsmæssigt at samarbejde. Et fokusområde vil være et samarbejde omkring ernæringsprofiler, hvor det vil være hensigtsmæssigt med en fælles nordisk holdning til udformning af ernæringsprofiler, som fødevarer skal overholde for at kunne beriges og anprises.

Det veterinære område

Ministerområdet for jord- og skovbrug, fiskeri og levnedsmidler pegede i 2003 på, at det nordiske samarbejde bør inddrage dyresundhed og dyrevelfærd. Under det danske formandskab vil Danmark netop arbejde for, at det veterinære område bliver integreret i det nordiske samarbejde. Et første indsatsområde vedrørende dyresundhed vil være det veterinære beredskab, hvor grænseoverskridende indsatser kan være afgørende for effektiv bekæmpelse af smitsomme dyresygdomme. Der vil i projektgrupper og/eller seminarer indgå overvejelser om afholdelse af fælles beredskabsøvelser og diskussioner af beredskabsmæssige forhold som f.eks. beredskabsplaner, støtte med personel og aflivningsudstyr i forbindelse med sygdomsudbrud.

Det danske formandskab finder, at samarbejdet på de ovennævnte samarbejdsområder, bør ses i relation til samarbejdet i nærområderne og dermed muligheden for at få udbygget det nordisk-baltiske samarbejde.

11 Ligestilling

Ligestilling mellem kvinder og mænd er et af grundelementerne i den nordiske demokratiopfattelse, og ligestillingsarbejdet er en central forudsætning for at bibeholde velfærdssamfundet.

Nordiske kvinder og mænd har i vid udstrækning opnået ligestilling på arbejdsmarkedet og i privatlivet, men der er fortsat en række områder, hvor kvinder og mænd ikke har lige muligheder for at realisere deres potentialer. Samtidig byder globaliseringen på en række nye udfordringer, som gør, at en indsats på ligestillingsområdet stadig er nødvendig.

Det danske formandskab vil sikre en fortsat fremdrift i det fælles ligestillingsarbejde ved en effektiv opfølgning på handlingsprogrammet for ligestilling og udviklingen af et nyt samarbejdsprogram. Desuden vil formandskabet tage fat på aktuelle tværnationale problemstillinger, som de nordiske lande vil kunne drage fordel af tages op i nordisk regi.

Kønsmainstreaming

Kønsmainstreaming er en integreret del af de nordiske landes og Nordisk Ministerråds ligestillingspolitik. For at sikre den fulde implementering af strategien er det nødvendigt løbende at sætte fokus på området.

Under det danske formandskab vil kønsmainstreamingstrategien blandt andet blive prioriteret i form af afholdelsen af et seminar om ligestilling for repræsentanter fra samtlige embedsmandskomiteer, styrelser/institutioner samt for personalet i Nordisk Ministerråds sekretariat.

Integreringen af et kønsperspektiv vil også indgå naturligt i formandskabets generelle arbejde, både i regi af »EU og Den Nordlige Dimension« og i nærområdesamarbejdet. En styrkelse af ligestillingsarbejdet inden for det vestnordiske og det arktiske samarbejde vil ligeledes blive prioriteret.

De nordiske ligestillingsministres vedtagelse af handlingsprogrammet for mænd og ligestilling vil resultere i, at formandskabet i samarbejde med Institut for Nordisk Kvinde- og Kønsforskning (NIKK) afholder en konference om kønssocialisering inden for idrætsverdenen og i militæret.

Projektet om pornografiens indflydelse på pigers og drenges kønsopfattelser forventes afsluttet i løbet af 2005, og formandskabet agter at arrangere en konference om undersøgelsens resultater.

Formandskabet skal i et tværsektorielt samarbejde med social- og sundhedssektoren sætte fokus på unge og vold i et kønsperspektiv. Formålet er at samle viden fra de nordiske lande i forhold til selvoplevet vold, vold mod forældre samt mobning, herunder brugen af f. eks. mobiltelefoner. Der foreligger nogen erfaring nationalt, men en fælles nordisk erfaringsudveksling vil kunne bidrage til langt større viden om de unges oplevelser. På basis af en sådan erfaringsudveksling vil de nordiske lande i højere grad blive i stand til at igangsætte en målrettet indsats for at støtte de unge og bekæmpe volden. Formandskabet holder blandt andet en konference om unge og vold.

Der skal endvidere arbejdes med opfølgning på allerede igangsatte projekter, herunder projekter om ligeløn, handel med kvinder samt køn og integration. Desuden vil formandskabet indgå i planlægningen af den regionale WoMen and Democracy konference, som skal afholdes i Skt. Petersborg, samt i et forberedende High Level seminar om kønsmainstreaming.

12 Lovgivning

De nordiske lande har en lang tradition for et tæt lovgivnings-samarbejde på retsområdet. Lovgivningssamarbejde på dette og andre områder skaber forbedrede muligheder for regional integration af virksomheder og borgere i Norden. I en globaliseret tidsalder er det desuden nødvendigt at styrke det grænseregionale samarbejde på det strafferetlige område. Herudover er det formandskabets mål, at der udarbejdes et nyt samarbejdsprogram for det nordiske lovsamarbejde med udgangspunkt i »Nordisk nytte«.

Offentlighed i forvaltningen

I Norge, Sverige og Danmark er der revisionsarbejde i gang vedrørende lovgivningen om offentlighed i forvaltningen.

En række af de problemstillinger, som drøftes i den forbindelse, er fælles for de nordiske lande, for eksempel behovet for at tilpasse reglerne om offentlighed i forvaltningen til den teknologiske udvikling.

Formandskabet vil tage initiativ til en øget erfaringsudveksling vedrørende den debat og de overvejelser om offentlighedsreglerne, der foregår i de enkelte lande.

Alternativ konfliktløsning

Der har de senere år været stor interesse for forskellige muligheder for alternativ konfliktløsning, herunder bl.a. retsmægling, og der er både i de nordiske lande og på EU-plan taget forskellige initiativer på dette område.

Formandskabet vil arbejde for en fortsat udbygning og videreudvikling af den nordiske erfaringsudveksling om dette emne. Der vil bl.a. i 2005 blive afholdt et fællesnordisk seminar om alternativ konfliktløsning.

De nordiske lande og EU/EØS

Et væsentligt tema i samarbejdsprogrammet for det nordiske lov-samarbejde inden for justitssektoren (2002-2005) er udviklingen af det nordiske lovsamarbejde i lyset af den internationale retsudvikling.

Formandskabet vil søge at fremme debatten mellem de nordiske lande om, hvordan det traditionelt tætte nordiske lovgivningssamarbejde inden for justitssektoren bedst kan udvikles på baggrund af en stadig mere omfattende international regelproduktion.

Behandling af krigsforbrydere, herunder jurisdiktionsspørgsmål

Der har i de nordiske lande i de senere år været flere tilfælde, hvor udlændinge, der er mistænkt for i et andet land at have begået alvorlige forbrydelser m.v., tager ophold for f.eks. at søge asyl. Dette har aktualiseret spørgsmålet om muligheden for en eventuel retsforfølgning af disse personer.

I Danmark overvejer et sagkyndigt udvalg for tiden spørgsmålet om jurisdiktionsreglernes udformning i lyset af denne problemstilling.

Der vil i 2005 blive arrangeret et seminar om udviklingen i de nordiske lande i relation til blandt andet behandlingen af mistænkte krigsforbrydere.

Udlevering af personer til retsforfølgning

Siden 1960 er udlevering af personer til retsforfølgning mellem de nordiske lande sket på baggrund af en nordisk udleveringskonvention. I de senere år er der i europæisk regi taget en række initiativer på dette område, senest EU-rammeafgårelsen om den europæiske arrestordre, der væsentligt udvider adgangen til udlevering mellem medlemsstaterne i EU.

Gennemførelsen af den europæiske arrestordre har aktualiseret behovet for en revision af den nordiske udleveringslovgivning, og der er enighed om, at den nordiske udleveringsordning bør være mere vidtgående end den udleveringsordning, der i medfør af reglerne om den europæiske arrestordre gælder mellem EU-landene.

Formandskabet vil søge at opnå enighed om en model for nye udvidede udleveringsregler mellem de nordiske lande.

Organiseret kriminalitet

I samarbejdsprogrammet for 2002-2005 fremhæves bl.a. behovet for praktisk samarbejde mellem politi og anklagemyndighed i de nordiske lande med henblik på forebyggelse og bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet.

Der vil under det danske formandskab blive lagt betydelig vægt på myndighedssamarbejdet vedrørende bekæmpelse af organiseret kriminalitet, herunder bl.a. bekæmpelse af hvidvaskning af penge.

13 Miljø

Miljø og sundhed

Miljø og sundhed er et tværgående tema, der også prioriteres højt i det nordiske samarbejde. Miljø og sundhed hænger sammen og der er mulighed for en kobling til EU-samarbejdet.

De nordiske lande har været toneangivende i det internationale kemikaliearbejde igennem flere år, og der er taget initiativ til at etablere en særlig arbejdsgruppe, som i forhold til CSD skal komme med forslag om vand og sanitet. De nordiske miljøministre har også taget initiativ til fælles aktiviteter i forhold til EU's nye kemikalierregulering og EU's kviksølvstrategi.

Der har i 2004 været en parallel proces med udarbejdelsen af et nyt handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde og en revision af den nordiske bæredygtighedsstrategi. Miljø og sundhed indgår i begge disse programmer/strategier, hvilket giver mulighed for at opnå synergi mellem de forskellige programmer/strategier.

EU's nye kemikalierregulering (REACH)

Hovedindsatsen er at fremme gennemførelsen af REACH, hvor de nordiske lande traditionelt har haft samme synspunkter. Arbejdet i nordisk regi med udarbejdelse af vejledninger til brug for den nye EU-kemikalielovgivning vil for eksempel være en vigtig støtte i indsatsen for at få hormonforstyrrende stoffer omfattet af godkendelsesordningen i REACH. Endvidere vil der kunne gennemføres fælles nordiske initiativer i interimperioden, for eksempel forbe-

drede metoder til at bestemme kemikaliers farlige egenskaber, herunder allergene og hormonforstyrrende effekter. Den fælles produktregisterbase SPIN vil naturligt støtte arbejdet med at overvåge og erstatte farlige stoffer med mindre farlige. Der vil være behov for at indsatsen målrettes de konkrete forhandlinger og udviklinger i EU.

Global indsats vedrørende kemikalier

De nordiske lande har traditionelt haft en stærk og samlet profil i globale fora, der beskæftiger sig med kemikalier. Der er vigtige globale begivenheder på kemikalieområdet i 2005, hvor der vil være behov for at søge fælles nordisk fodslag. Disse omfatter:

- Mødet i FN's miljøprogram (UNEP) styrelsesråd i februar-marts 2005, hvor UNEPs kviksølv-initiativ vil være på dagsordenen.
- Sandsynligt Prep. Com 3-møde i forhold til UNEP-processen om international styring af kemikalier (SAICM).
- Partsmøde i Stockholm-konventionen om persistente organiske miljøgifte (POP-stoffer).

Nordiske dimensioner af EU's strategi for miljø og sundhed – SCALE

I juni 2004 blev der afholdt en ministerkonference for miljø og sundhed i WHO-Europa regi. Der blev vedtaget en ministerdeklaration og en ministerudtalelse om handlingsplaner for børns miljø og sundhed. Det afklares, om der er behov for at sikre en nordisk dimension på dette område, for eksempel på indeklimaområdet og på området duft- og kemikalieoverfølsomhed (MCS).

Pesticider

Ifølge nordisk strategi for bæredygtig udvikling skal der fastsættes kvantitative mål for at reducere pesticidanvendelsen, så risikoen for pesticidrester i fødevarer og i miljøet, herunder grundvandet, undgås eller begrænses mest muligt. De nordiske ministre for fødevarer, landbrug og fiskeri, har i august 2003 tilkendegivet, at der skal udarbejdes en nordisk handlingsplan for reduceret brug af pesticider. Handlingsplanen skal baseres på forbrugernes behov og interesser. Planen skal indeholde kvantitative mål for reduktion i brugen af pesticider, og skal ses som et supplement til og understøttelse af det nationale arbejde på området.

Det netop afsluttede projekt »Nordisk samarbejde for reduceret anvendelse af pesticider« blev igangsat som en opfølgning på den nordiske bæredygtighedsstrategi. I projektet anbefales, at landene gennemfører en analyse af potentialet for, og af de økonomiske konsekvenser ved at reducere forbruget af pesticider. Dette skal ske ved hjælp af kendte forebyggende og ikke kemiske metoder samt ved en behovstilpasset anvendelse af pesticider. Det anbefales videre, at hvert land på baggrund af analysen, fastsætter tidsbestemte reduktionsmål. Arbejdsgruppen har i oversendelsesbrevet anbefalet, at nordisk samarbejde om økonomiske analyser af konsekvenser af reduceret pesticidforbrug prioriteres. Der skal i 2005 sættes initiativer i værk for at fremme processen i nordisk regi. Dette kunne også inspirere EU til at sætte mere fokus på mulighederne for at reducere anvendelsen af pesticider.

Partikler

Nordisk Hav & Luft gruppe har godkendt et projekt, der skal identificere særlige nordiske muligheder for arbejde med luftforurening med partikler og sundhed. Der blev afholdt et seminar i september 2004, som så på mulige fordele ved en samlet nordisk indsats. På baggrund af resultatet af dette projekt vil den nordiske

Hav & Luftgruppe komme med anbefalinger til en særlig nordisk miljø- og sundhedsindsats på området under det danske formandskab i 2005. Denne anbefaling indgår i udkast til nordisk miljø-handlingsprogram.

Støj

I dag samarbejder de nordiske lande om EU's kommende støj-direktiv, som blev vedtaget i sommeren 2004. Det indebærer, at der skal udarbejdes nationale handlingsplaner vedrørende støj senest i 2008. I den forbindelse igangsætter formandskabet et fællesnordisk projekt om begrænsningen af vejstøj, for eksempel analyser af barrierer for initiativer til reduktion af vejstøj i de nordiske lande, erfaringer med forskellige organisering af bekæmpelse af vejstøj, og hvilke konsekvenser det måtte have for tiltag og effekter.

14 Narkotika

Det er formandskabets overordnede målsætning at fastholde og udvikle det nordiske narkotikasamarbejde, som primært gennem erfaringsudveksling og dialog har vist sig at have »Nordisk nytte«. Dels skaber det solid viden om udviklingen i holdninger og indsats i hvert enkelt nordisk land, dels tjener det til gensidig inspiration og til større forståelse for bevæggrundene bag forskelle landene imellem.

Erfaringsudvekslingen og dialogen skal fastholdes og udvikles gennem en generel drøftelse af grundlæggende narkotikapolitiske præmisser for indsatsen mod narkotikamisbrug og gennem drøftelse af konkrete narkotikapolitiske spørgsmål. Drøftelserne skal som udgangspunkt finde sted i Embedsmandskomitéen for Narkotikaspørgsmål, idet dog to af de konkrete spørgsmål også vil blive gjort til genstand for behandling på ekspertniveau.

Grundlæggende narkotikapolitiske præmisser

Det nordiske narkotikasamarbejde adskiller sig fra andet internationalt narkotikasamarbejde ved kun at omfatte nogle få lande, der er fælles om at lægge vægt på bestemte værdier. Dette værdifællesskab giver sig udslag i grundlæggende ligheder i holdningen til narkotikaspørgsmål. De nordiske lande er således alle enige om hovedlinjen i narkotikapolitikken: Forbudet mod enhver ikke-medicinsk anvendelse af narkotika kombineret med en vedholdende og balanceret efterspørgsels- og udbudsbegrænsende indsats gennem forebyggelse, behandling og kontrol.

Selvom der også på bestemte områder er visse forskelle i opfattelserne i de enkelte nordiske lande, er lighederne så fundamentale,

at formandskabet vil tage initiativ til en generel narkotikapolitisk drøftelse med henblik på eventuelt at nå frem til en fælles nordisk formulering af grundlæggende narkotikapolitiske præmisser for indsatsen mod narkotikamisbrug. En sådan præmisformulering vil være værdifuld som afsæt for den videre udvikling af det nordiske narkotikasamarbejde og som udgangspunkt for den nordiske koordination, herunder også i europæiske og andre internationale sammenhænge, af synspunkter på nye narkotikapolitiske udfordringer. Formandskabet vil præsentere et oplæg til drøftelse.

Konkrete narkotikapolitiske spørgsmål

Formandskabet vil tage initiativ til drøftelse af en række konkrete narkotikapolitiske spørgsmål, som forekommer egnede til at blive gjort til genstand for erfaringsudveksling og dialog. Med henblik på at holde fast i den bredde, der karakteriserer det nordiske narkotikasamarbejde, lægges der op til drøftelse af spørgsmål, der ligger inden for forskellige indsatsområder.

Formandskabet tager følgende konkrete spørgsmål op:

- Inddragelse af lokale kræfter i det forebyggende arbejde
- Behandlingsindsatsen overfor unge stofmisbrugere
- Behandlingsindsatsen i fængslerne
- Retshåndhævelsen i festmiljøet
- Uddannelsen af stofmisbrugsbehandlere

Hvor der ikke bliver tale om behandling på ekspertkonferencer, hvortil der forudsættes forberedt særligt materiale, vil formandskabet forud for drøftelserne præsentere et oplæg, hvormed der på baggrund af formandskabets holdninger og indsats lægges op til erfaringsudveksling og dialog.

Udover de faste møder i Embedsmandskomiteén for Narkotikas spørgsmål er det planen at gennemføre to ekspertkonferencer, hvor følgende temaer vil blive drøftet:

- Inddragelse af lokale kræfter i det forebyggende arbejde
- Uddannelse af stofmisbrugsbehandlere

Til brug for ekspertkonferencerne forudsættes forberedt særligt materiale, som kan understøtte erfaringsudvekslingen og dialogen. Efterfølgende forudsættes publiceret konferencerapporter med henblik på at nå ud til en bredere kreds af interesserede. Rapporterne kan samtidig udgøre grundlaget for en opfølgende drøftelse i Embedsmandskomitéen for Narkotikaspørgsmål

15 Regionalpolitik

Under formandskabet ønsker Danmark at præge den nordiske regionalpolitik og samarbejdet om regionalpolitik i lyset af de udfordringer, som globaliseringen og EU-udvidelsen giver. I de kommende år kommer vi til at vide mere om de udfordringer, som de nordiske regioner står overfor, og det er vigtigt at bidrage til disse faktuelle perspektiver på dagsordenen. Det vil især være relevant at hente resultater fra ESPON og det arbejde, som er igangsat under Nordregio for 2004.

Grænseområder

Det nordiske regionalpolitiske samarbejde om »den interne« integration i Norden er vigtigt for at understøtte og udvikle de steder, hvor landegrænser hidtil har udgjort en konkrete barriere for udvikling. Grænseområderne har i dag, foruden nordisk støtte, støtte fra EU-finansierede Interreg programmer, som er med til at underbygge den regionale udvikling og integration.

Det vil være en af ambitionerne under det danske formandskab, at grænseområderne bistås og inddrages i en overordnet analyse af udviklingen i Norden, for at støtte en hensigtsmæssig og realistisk integration på tværs af landegrænser. Via den viden, som ESPON og Nordregio kan bidrage med, ønsker formandskabet at skitsere, hvad der kunne være centralt for udviklingen inden for Norden.

Set i det lys er det hensigten at afspejle for eksempel spørgsmålet om grænseregionernes udvikling. Det vil være ambitionen under det danske formandskab at komme med anbefalinger til de konkrete aktiviteter, som der arbejdes med i grænseregionerne,

og som der gives støtte til igennem det nordiske regionalpolitiske samarbejde.

Vestnorden

Vestnorden er præget af særlige forhold i form af små befolkninger, store afstande, koldt klima og dominerende afhængighed af havet og dets ressourcer. Der vil under det danske formandskab blive taget udgangspunkt i samarbejdsministrenes henstilling om at lægge særlig vægt på samarbejdet med de nordlige partnere.

Målet er, at udviklingen i Vestnorden modsvarer regionernes særlige behov, og at der sker en fortsat koordinering med en bredere kreds af nordatlantiske kyststater på områder af fælles interesse såsom blandt andet det nordatlantiske havmiljø, kulturudveksling samt handelsforbindelser. Det vil blandt andet ske i en drøftelse med miljøsektoren.

Danmark ønsker under formandskabet at inddrage partnerne i Vestnorden i en drøftelse af det videre forløb af samarbejdsprojekterne med Vestnordens nabolandes kystområder inden for de fælles nordiske prioriteringer.

Nordens rolle i EU

Der gives i dag gennem strukturfondene midler til regionale udviklingsprogrammer i EU medlemslandene, men også som nævnt til regionalt samarbejde inden for Norden og til samarbejde mellem Norden og nabolandene.

Her står Østersø-regionen som en af de stærkeste regioner i Europa, hvor kun Rusland ikke er medlem af EU. Det danske formandskab vil vægte denne EU vinkel højt, da der netop nu sker en nyindretning af regionalpolitikken i EU.

Der laves i 2005 en midtvejsevaluering af Lissabon strategien, hvor en af hovedudfordringerne vil være det meget ubalancerede europæiske territorium og de meget forskellige potentialer for

vækst, som findes i de forskellige dele af Europa. I januar 2005 vil der foreligge en analyse fra Nordregio om byernes betydning for regional udvikling i et nordisk og europæisk perspektiv. Dette vil være væsentlige input til den nordiske debat.

Med udgangspunkt i blandt andet Nordregio's analyse udvikles fælles betragtninger om, hvordan Norden skal prioritere sin indsats i forhold til regional udvikling og vækst med henblik på det kommende EU -Interreg program.

16 Social og sundhed

Det nordiske samarbejde indenfor social- og sundhedssektoren er tilrettelagt i et samarbejdsprogram for 2001-2005, der har fokus på fjernelse af grænsehindringer for flytning mellem de nordiske lande, udvikling af de nordiske velfærdssamfund, udviklingen af samarbejdet med Nordens nærområder og udveksling af national information og erfaringer, samt udredningsarbejde.

Politiske temaer

Danmark vil under sit formandskab i 2005 sætte temaet »Frihed og ansvar« på dagsordenen med undertemaet »samspillet mellem den frivillige og offentlige sektor«. Målet er at der på nordisk plan finder en politisk drøftelse sted samt diskuteres mulige spilleregler for samarbejdet mellem de to sektorer. Et velfungerende frivilligt arbejde giver både frihed og indflydelse til den enkelte, og er udtryk for, at den enkelte tager et personligt ansvar. Danmark vil endvidere under sit formandskab sikre at der sættes fokus på unge og velfærdssamfundet, herunder unge, vold og misbrug.

Temaet for det sundhedspolitiske samarbejde er »Bedre sundhed – kvalitet og valgfrihed for den enkelte« med en underliggende målsætning om at den enkelte borger skal tilbydes den bedste kvalitet og service i sundhedssektoren.

De otte fællesnordiske institutioner og samarbejdsorganer på social- og sundhedsområdet udgør en central del af samarbejdet i sektoren. På sundhedsområdet findes flere gode eksempler på nytten af nordisk samarbejde ved at man i sektorens institutioner samler spidskompetence fra alle fem lande. Med henblik på at forbedre kvaliteten af sundhedsydelser for den enkelte borger, vil det

danske formandskab tage initiativ til drøftelser af mulighederne for at samle og udnytte fællesnordisk spidskompetence (eventuelt i form af »centres of excellence«) på områder af fælles interesse.

Der vil formandskabet blive taget følgende initiativer:

- Velfærdsforskningsprogrammets fremlæggelse af resultater ved konferencer, seminarer og publikationer.
- Design for alle. Den nordiske handlingsplan for »Design for alle« skal godkendes og implementeres.
- Drøftelser om et nyt samarbejdsprogram for Social- og Sundhedssektoren.

Det danske formandskab planlægger herudover at afholde en konference om nordisk samarbejde om behandling af små diagnosegrupper, hvor det desuden skal drøftes, om man kan udvikle en model for netværkssamarbejde på andre områder, hvor de nordiske lande hver især er for små til at sikre udvikling og forskning.

Det fællesnordiske samarbejdsprojekt om kvalitetsmåling i sundhedssektoren, som er igangsat i 2004 under det islandske formandskab og som forventes afsluttet i 2006, fortsætter under det danske formandskab. Det danske formandskab afholder en konference om projektet i slutningen af 2005.

17 Transport

Målsætningen for det danske formandskab er at fremme en værdiskabende mobilitet i Norden. For borgerne betyder det, at transporten i de nordiske lande foregår hurtigt og sikkert på vej, med tog, ad søvejen og i luften. Udfordringen er at finde en optimal balance mellem effektivitet, fremkommelighed, sikkerhed og økonomi samtidig med, at belastningen af miljø og sundhed undgås. Denne målsætning vil også være gældende for samarbejdet med Østersølandene, et samarbejde, der intensiveres med udvidelsen af EU.

Formandskabet fortsætter linien fra det forrige islandske formandskab i udviklingen af transportforholdene i Vestnorden.

Formandskabet tager udgangspunkt i »Nordisk handlingsprogram for transport 2004-2008«, men inddrager også fremtidens muligheder i udviklingen af transportinfrastruktur, herunder betydningen af de faste forbindelser, blandt andet i relation til en Femern Bælt-forbindelse.

Trafiksikkerhed

Trafiksikkerhed er et meget konkret, praktisk og nødvendigt emne at tage op. Arbejdet vil bygge på både nationale og nordiske projekter og projekter i nærområderne samt på samarbejdsmuligheder med EU. Det er formandskabets klare målsætning, at der i de kommende år skal ske en væsentlig reduktion i trafikuheld og dræbte i trafikken i Norden. Formandskabet vil således følge op på det seminar fra ultimo 2004 vedrørende trafiksikkerhed i Norden med det formål at kortlægge, hvordan man for nærværende arbejder for at øge trafiksikkerheden i de nordiske lande. Der vil her ske en

kortlægning af den offentlige regulering, virksomheders transporter, udformning af veje, spirituskørsel, overvågning af trafik etc.

Trængsel

Dette tema, som er knyttet til større byer og byområder, har stor bevågenhed i den nordiske befolkning, og flere nordiske lande overvejer indførelsen af bom-penge eller roadpricing. Det vil være formandskabets målsætning for 2005 at kortlægge trængselsproblematikken og komme med forslag til afhjælpning heraf. Herunder vil emnet 'intelligente transportsystemer' i relation til effektiv udnyttelse af vejnettet, forholdet mellem menneske og maskine, overvågningssystemer etc. blive taget op. Der vil desuden blive lagt vægt på samarbejde mellem myndigheder og erhvervsliv.

Miljø/Bæredygtig transport

Dette emne har været en hovedprioritet under tidligere formandskaber, og formålet er fortsat at øge informationsudviklingen mellem de nordiske og lande og nærområderne på dette område. Formandskabet planlægger endvidere at tage emnerne 'støj' og 'udviklingsmulighederne for kollektiv transport' op i 2005.

Security/Sikring

Dette emne er blevet højaktuelt efter terrorhændelserne i USA den 11. september 2001 og senest efter hændelsen i Madrid den 11. marts 2004. Formandskabet vil se på konsekvenserne af de mange nye security-tiltag inden for blandt andet luftfarts- og havneområdet, og balancen mellem mulighed for mobilitet og kravet om størst mulig sikring.

Nordisk/baltisk EU-koordination på transportområdet

Formandskabet vil tage initiativ til drøftelser med de baltiske lande i relation til konkrete EU-forslag. Blandt de emner der kunne tages op i denne forbindelse kan nævnes transeuropæiske transportnet, herunder Østersømotorveje. Med de mange nye EU-medlemslande vil en forstærket regional koordination være nødvendig og hensigtsmæssig.

Formandskabet vil samtidig ud fra en kortlægning af de institutionelle rammer for det internationale transportsamarbejde i Østersøregionen i flere forskellige internationale fora og organisationer undersøge mulighederne for en forenkling heraf – set i lyset af Østersølandenes nye medlemskab af EU.

18 Uddannelse

Globaliseringens udfordringer til det nordiske videnssamfund

Globaliseringen forstærker behovet for en økonomisk, politisk og kulturel integration og denne udvikling påvirker vilkårene i de enkelte lande og vilkårene for samarbejde mellem grupper af lande som Norden. Det globale samarbejde bliver på mange måder lettere og på andre måder mere kompliceret. Den internationale konkurrence skærpes, og grundlaget for et demokratisk velfærdssamfund udfordres. Valgmulighederne for den enkelte borger med hensyn til at arbejde, at øve indflydelse og for at leve et rigt og spændende liv er afhængige af kompetencer og viden. Disse valgmuligheder påvirkes af globaliseringen og dette udfordrer den nordiske velfærdsmodel på alle områder – også uddannelsesområdet.

Et væsentligt element i en strategi er en internationalisering af uddannelserne. Mobiliteten på det internationale arbejds- og uddannelsesmarked vil stige. De nordiske lande skal kunne tiltrække kvalificerede medarbejdere, studerende og forskere på de områder hvor der er brug for det, og vi skal kvalificere vore egne borgere til at klare sig i den skærpede konkurrence. Det er derfor så vigtigt som nogensinde, at kvaliteten i og relevansen af vore uddannelsessystemer sikres, bl.a. gennem deltagelse i transnationalt samarbejde og internationale sammenligninger.

Det er formandskabets mål at følge den nye strategi for det nordiske samarbejde i 2005-2007. I uddannelsessektoren vil temaet være: Globaliseringens udfordringer til faglighed og kvalitet og programmet vil fokusere på de nordiske uddannelsers globale konkurrenceevne. Det tætte nordiske uddannelsessamarbejde skal

udbygges især inden for de videregående uddannelser og det nordiske samarbejde skal udvides geografisk, således at det inddrager samarbejdspartnere i nærområderne og i mere fjerne regioner.

Styrket nordisk samarbejde om videregående uddannelser

Alle universiteter og videregående uddannelser i Norden står over for de samme udfordringer om at sikre kvaliteten i uddannelser og forskning, at bidrage til udviklingen af samfundet generelt og at forstærke samarbejdet med erhvervslivet. Det er derfor oplagt at finde samarbejdsområder, hvor man kan lære af hinanden og indgå aftaler om samarbejde og arbejdsdeling på forskellige niveauer. Herunder at indgå forpligtende samarbejdsaftaler med udenlandske uddannelsesinstitutioner, sådan at man får skabt strategiske satsningsområder. Det er afgørende at sikre udviklingen af uddannelserne i lyset af den skærpede globale konkurrence. Som væsentlige elementer i en sådan indsats indgår en analyse af, hvorledes en målrettet markedsføringsindsats bedst tilrettelægges for de enkelte landes universitetssektorer. Sigtet er at rekruttere dygtige udenlandske studerende samt øge mobiliteten til og fra Norden.

Et andet vigtigt instrument kan være etableringen af en stipendieordning rettet mod højt kvalificerede udenlandske studerende. I den forbindelse vil man drøfte indholdet og opbygningen af nationale stipendieordninger for udenlandske studerende i de nordiske lande samt forpligtende samarbejdsaftaler med udenlandske uddannelsesinstitutioner.

Som en del af bestræbelserne for at opnå større mobilitet af forskere og anden akademisk arbejdskraft bør gennemskueligheden i de enkelte landes uddannelsessystemer, herunder forskeruddannelsessystemet, forbedres. Dette vil kunne baseres på rapporter fra HØGUT, der netop har beskæftiget sig med forhold vedrørende etablering af et fælles nordisk rum for uddannelse og forskning.

Samarbejdet om etablering og implementering af Joint- og double degrees samt udbud af fælles nordiske studieprogrammer kan udvikles til nytte for uddannelsernes kvalitet i de nordiske lande. Dette samarbejde kan føre til en fælles nordisk offensiv global markedsføring af nordiske landes uddannelser i hele verden. Det bør i den forbindelse drøftes hvilke områder uden for EU, der er centrale for Norden, det være sig i Nordamerika eller Sydøstasien.

I lyset af udviklingen på det internationale uddannelsesmarked vil det tillige være hensigtsmæssigt med en indledende drøftelse til afklaring af landenes holdning til indførelse af betalingsordninger for især udenlandske studerende.

Generelle uddannelsesinitiativer

Det er imidlertid ikke kun de videregående uddannelser, der vil være i fokus under det danske formandskab. Høj kvalitet og faglighed i grundskolen og ungdomsuddannelserne er en forudsætning for, at de nordiske lande på de videregående uddannelsesniveauer er i stand til at uddanne deres befolkninger, så de kan konkurrere på det globale marked.

Generelt vil formandskabsprogrammet medvirke til at sikre såvel kontinuiteten som udviklingen i de initiativer, som Nordisk Råd og de nordiske samarbejdsministre har peget på, og som også det islandske formandskab har valgt at fokusere på i 2004.

Der vil blive lagt vægt på den interesse, der eksisterer i alle de nordiske lande for kvalitet, relevansen og faglighed i uddannelserne, international konkurrencedygtighed, åbenhed og gennemsigtighed, kvalifikationsnøgler, samt forslag til nye former for tilsyn og styring. Disse tværgående emner vil have relevans for hele uddannelsessektoren.

- Mobilitets- og netværkssamarbejde. Under det danske formandskab vil der blive lagt vægt på sikring af kvaliteten og udbyttet i de mobilitetsprogrammer, der har fungeret siden 1.

januar 2004. Der vil desuden live lagt vægt på udbygning af synergien mellem de nordiske mobilitetsprogrammer og på at skabe en særlig nordisk tilgang i forbindelse med gennemførelsen af EU-Kommissionens i juli 2004 vedtagne forslag til europæiske programmer for livslang læring og mobilitet.

- Livslang læring. Hele indsatsen for voksnes læring har i de seneste år været genstand for en gennemgribende omlægning, og denne omlægning skal implementeres under det danske formandskab. Samtidig vil der blive fokuseret på livslang læring og herunder på pædagogiske metoder og udbudsformer i forbindelse med voksenuddannelse samt på validering af realkompetencer. Formandskabet vil lægge vægt på, at folkeoplysningens traditionelle miljøer fortsat vil blive tilgodeset i den nye proces for tildeling af støtte og for deltagelse i aktiviteter rettet mod øget kvalitet og anerkendelse af generel folkeoplysning.
- Samarbejde mellem bistands- og uddannelsessektoren: De nordiske lande samarbejder allerede inden for rammerne af UNESCO om opfyldelse af Dakar-målene for uddannelse til alle (Education for All, EFA). Dette samarbejde vil kunne udbygges yderligere, idet det danske formandskab vil tage skridt til videreførelse af de initiativer, der blev sat i gang af det norske formandskab i 2002 ved konferencen »Et solidarisk Norden« og ved møde i arbejdsgruppen i august 2003 i Sigtuna under det svenske formandskab. Formandskabet vil også se på, hvordan nordiske uddannelsessamarbejder kapacitetsopbygning gennem projekter i regi af f.eks. Verdensbanken og nordisk ulandsbistand.
- Grænsehindringer. Under det islandske formandskab er man på uddannelsesområdet nået langt med fjernelse af grænsehindringer. Spørgsmålet om nedbrydning af grænsehindringer i Norden vil på uddannelsesområdet blive koblet til de aktiviteter, der foregår i europæisk regi i henholdsvis Bologna-processen for de videregående uddannelser og Københavnerprocessen for de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

- Overvejelser om den internationale kommercialiseringen af uddannelse. I forbindelse med ministermøde under det islandske formandskab blev spørgsmålet om indførelse af deltagerbetaling for studerende drøftet. Det danske formandskab vil tage skridt til at belyse spørgsmål om og omfanget af betaling for videregående uddannelse.
- Samarbejdet med nærområderne. Gennemførelsen af et fælles nordisk-baltisk undervisningsministermøde i efteråret 2005 overvejes.

Formandskabskonference

Uddannelsessektoren vil gennemføre en fælles formandskabskonference med det overordnede tema: Globaliseringens udfordring til faglighed og kvalitet. Indholdet i konferencen vil bl.a. fokusere på de nordiske videregående uddannelsers globale konkurrenceevne og på livslang læring og internationale analyser.

Hertil kommer et fælles arrangement for alle de nordiske styregrupper inden for uddannelsessektoren, hvor man kan drøfte naturfag, kompetence og relevans, internationale analyser, faglighed m.v.

19 Økonomi og finans

Formandskabet vil arbejde for, at det nordiske samarbejde fortsat bliver mere vedkommende – ikke mindst for borgerne – og mere effektivt. Dette omfatter en fortsat konstruktiv dialog mellem de nordiske lande om grænsehindringer, EU/EØS forhold samt finansielle og skattemæssige spørgsmål. Den økonomisk-politiske dialog vil også følge op på det islandske formandskabs prioriteringer og sætte fokus på globaliseringens effekter og konsekvenserne af EU's udvidelse.

Grænsehindringer

Der er i dag betydelige barrierer vedrørende den skattemæssige behandling af indbetalinger/udbetalinger for pensionsordninger mellem de nordiske lande. Som led i Øresundsaf-talen med Sverige (Grænsegængeraftalen) blev der lavet mere fleksible regler på området. Målet for formandskabet vil være at få denne ordning udbredt til hele Norden.

Formandskabet vil arbejde for, at man – for at fremme øget nordisk integration – indsætter regler i den nordiske dobbeltbeskatningsaftale om, at pendlere og tilflyttere kan opnå fradragsret for indbetalinger til en skattemæssigt anerkendt pensionsordning i et andet nordisk land.

Et samarbejde om at videreudvikle den nordiske skatteportal og de muligheder, den giver med hensyn til for eksempel nordisk skatteberegning og indberetning af oplysninger på tværs af landene vil også blive en prioritet.

EU/EØS samarbejdet

Med det formål at effektivisere finansministrenes samarbejde om EU/EØS-spørgsmål og gøre det mere vedkommende, vil formandskabet på basis af drøftelser med sekretariatet og de øvrige lande forelægge et forslag til nye retningslinier for dette samarbejde.

Innovation og udvikling – nordisk vidensdeling

Som led i opfølgningen af Lissabon-strategien vil formandskabet arbejde for, at der iværksættes en vidensdeling og erfaringsudveksling mellem de nordiske lande på især områderne for forbedring af rammevilkårene for private investeringer, samarbejdet mellem offentlige institutioner og private virksomheder i forskningssektoren samt hvorledes konkurrencen på området styrkes bedst muligt.

Tilsyn med grænseoverskridende finansielle institutioner

Formandskabet ønsker at fremme en nordisk drøftelse af udfordringerne ved tilsyn med grænseoverskridende finansielle institutioner. I denne forbindelse bør der ses på, hvorledes det EU-land, hvor selskabet har hovedsæde, rustes til denne større og grænseoverskridende tilsynsopgave. Derudover bør der ses på, hvorledes myndighederne i EU-landene, hvor filialerne er placeret, og hvor filialerne har en så stor andel af det nationale marked, at de er systemisk relevante, bedst muligt kan overvåge den generelle finansielle stabilitet i landet samt håndtere en eventuelt begyndende krise. Målet er, at der arbejdes hen imod et mere forpligtende samarbejde mellem myndighederne i de nordiske lande.

Samarbejdet med Østersølandene i lyset af EU-udvidelsen

Formandskabet vil sætte det økonomiske samarbejde med Østersølandene på dagsordenen. Med udvidelsen af EU vil de nordiske landes samarbejde med Østersølandene blive en stadig større og vigtigere del af hverdagen i det internationale samarbejde. Ministerrådets (Finans) seneste erfaringer med et nordisk-baltisk samarbejde er udvidelsen af Den Nordiske Investeringsbank med de tre baltiske lande. Denne proces har vist, at disse lande har både vilje til – og nytte af – et samarbejde.

Det er målet, at finansministrene skal identificere og drøfte mulighederne og gevinsterne ved et økonomiske samarbejde på tværs af landene, så at landene i endnu højere grad kan drage nytte af hinanden.

Effektivisering af det nordiske samarbejde

Formandskabet vil arbejde aktivt for, at det nordiske samarbejde i højere grad fokuseres på »nordiske kerneopgaver«, samt at ministerrådets institutioner og sekretariat omfattes af effektiviseringskrav i lighed med eksempelvis de nordiske statslige sektorer. På længere sigt vil initiativer med henblik på effektiviseringer og omprioriteringer bidrage til at sikre fortsat respekt for og opbakning til Nordisk Ministerråd og dets institutioner. I den forbindelse skal der indledes en dialog om at iværksætte analyser af specifikke områder og institutioner, ligesom muligheden for at indbudgettere generelle budgetforbedringskrav bør indgå i overvejelserne om, hvorledes der i fremtiden sikres et større råderum for nye, offensive nordiske initiativer.

20 Det uformelle samarbejde

Samtlige nordiske lande står over for nye fælles udfordringer på det udlændingeretlige område, både i forhold til styringen af indvandringen og integration af personer med lovligt ophold. Udviklingen i Europa indvirker også i høj grad på de nordiske landes arbejde på udlændingområdet.

Der er behov for et nordisk samarbejde, som sikrer, at de nordiske lande har et tæt kendskab til udviklingen i de enkelte lande og kan handle samlet, når det er muligt – både i forhold til EU og til det øvrige internationale samfund. Nordisk Ministerråd skal derfor fortsat danne ramme om dialog og erfaringsudveksling på dette område.

De nordiske ministre med ansvar for udlændinge blev på et møde i den Nordiske Samrådsgruppe for Flygtningespørgsmål (NSHF) i 2002 enige om et nyt baggrundsnotat/kommissorium for NSHF, hvor de grundlæggende principper for de nordiske landes samarbejde på asyl- og indvandringsområdet blev opdateret, således at de afspejler udviklingen på området. Disse grundlæggende principper omfatter forebyggelse af flugtsituationer, beskyttelse, genbosætning, integration, tilbagevenden, udsendelse og indvandring.

Det er formandskabets ønske at fortsætte samarbejdet omkring ovennævnte områder blandt andet ved løbende informationsudveksling vedrørende lovgivningsinitiativer og andre initiativer på udlændinge- og integrationsområdet. Også drøftelse af væsentlige nationale og internationale emner på udlændingområdet, herunder særligt tiltag i EU, ønskes fortsat drøftet.

Formandskabet forventer samarbejde omkring tilbagesendelse af personer med ulovligt ophold – såvel frivillig tilbagevenden som

tvangsmæssig udsendelse – samt samarbejde om øvrige spørgsmål omkring tilbagetagelse og repatriering.

Det er formandskabets ønske, at der fortsat sker drøftelse af emner, der vil blive eller er taget under behandling i EU, herunder samarbejde om mulighederne for at gennemføre fælles udvikling – i det omfang det er muligt – i forhold til national opkobling af EU-Visuminformationssystemet (VIS) og i forhold til anvendelse af biometri i visa og opholdstilladelser til tredjelandstatsborgere. Endvidere agter formandskabet at fortsætte det nordiske samarbejde om eventuel etablering af fælles visumkontorer, indgåelse af repræsentationsaftaler samt muligheden for koordinering af visumpraksis inden for Schengen-samarbejdet.

På integrationsområdet ønsker formandskabet endvidere at bidrage til erfaringsudveksling om integrationstiltag samt om problemer om diskrimination, racisme, religiøs og kulturel intolerance, tvangsægteskaber og pigeomskæring.

Det er endelig formandskabets ønske at fortsætte og udbygge det nordiske samarbejde med de baltiske lande. Med henblik herpå har Danmark i 2005 påtaget sig rollen som koordinator for det udenrigspolitiske nordisk-baltiske samarbejde (NB8). Dette indebærer bl.a., at Danmark vil være vært for det årlige NB8 udenrigsministermøde. Endvidere vil Danmark skulle forestå bestræbelserne med sigte på at gøre NB8 samarbejdet mere målrettet og fokuseret.

BILAG:

Oversigt over konkrete initiativer under formandskabet

Samarbejdsministrene

Formandskabet vil tage følgende initiativer:

En nærmere vurdering af effektiviteten i regeringssamarbejdet, herunder om samarbejdsstrukturerne på ministerrådssiden kan gøres mere politisk og organisatorisk hensigtsmæssige, og om en enklere struktur med færre ministerråd vil være mere hensigtsmæssig.

En nærmere vurdering af budgetteringsprincipperne i Nordisk Ministerråd, med henblik på at undersøge mulighederne for en mere dynamisk og politisk relevant budgetteringsproces.

Videreførelse af arbejdet med at fjerne og formindske grænsehindringer med særlig fokus på grænsehindringer for små og mellemstore virksomheder, og fokus på Vestnordens muligheder for at være fuldt ud med i udviklingen. Formandskabet vil særlig rette opmærksomheden mod de muligheder, der er for en mere ensartet gennemførelse af EU-direktiver, som har betydning for borgere og virksomheder.

Nyorientering i nærområdestrategien, herunder drøftelse af, hvorvidt der vil kunne findes hensigtsmæssige metoder til inddragelse af tilgrænsende lande, som for eksempel Hviderusland i et samarbejde med en særlig vægt på en understøttelse af demokratisk udviklingen og grænseregionalt samarbejde.

Udarbejdelse af vurdering om arbejdsdelingen mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd er hensigtsmæssig.

En analyse af de nordiske udkantområder i en globaliseret markedsøkonomi vil indgå som opfølgning på det islandske formandskabs arbejde og redegørelsen om Vestnorden i det nordiske samarbejde.

En konference om den rolle, de frivillige organisationer kan spille som brobyggere i det nordiske samarbejde.

Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Formandskabet vil tage initiativ til at udarbejde en rapport, som analyserer mobiliteten på det fælles nordiske arbejdsmarked

Formandskabet vil afholde en konference om sygefravær, med det formål at udveksle erfaringer om hvilke tiltag på sygefraværsområdet, der har de bedste effekter.

Formandskabet vil tilendebringe arbejdet med at revidere den fælles nordiske overenskomst på arbejdsmarkedet, således at en ny overenskomst kan underskrives under det danske formandskab.

Byggeri og bolig

Formandskabet vil tage følgende initiativer:

Iværksættelse af et projekt, som skal medvirke til at skabe et bedre marked for byggeri og byggematerialer i Norden.

Et fællesnordisk samarbejde med afholdelse af en afsluttende konference om de ændrede internationale konkurrencevilkårs betydning for de nordiske byers udvikling og fornyelse.

Energipolitik

Rapport vil foreligge fra det nordiske elektricitetssamarbejde (Nordel) i marts 2005. Herefter vil beslutningen om den videre fremdrift i det nordiske elsamarbejde skulle træffes i foråret 2005.

Møde mellem energiministrene i Østersøregionen – herunder de nordiske energiministre – med henblik på at træffe beslutning om mandat for det videre energisamarbejde i Østersøregionen.

Godkendt handlingsplan for det energipolitiske samarbejde 2006-2009 forventes forelagt ved Nordisk Råds session i 2005.

Formandskabet vil undersøge muligheden for, at de nordiske lande i 2005 er vært for en international workshop om vedvarende energi og energieffektivitet som led i processen »fra Bonn til CSD 2006/07«.

Erhvervs politik

Formandskabet vil tage følgende initiativer:

Udveksling af erfaringer om politiske tiltag til at udnytte globaliseringens muligheder.

Videreførelse af det konkrete samarbejde om markedsovervågning.

Videreførelse af arbejdet med at fjerne grænsehindringer.

Etablering af et dialogforum om forskning og innovation, hvor man skal drøfte, hvordan en helstøbt nordisk innovationsindsats kan tilrettelægges, og hvordan samarbejdet mellem forsknings- og næringsiden kan organiseres.

En udvidet dialog mellem erhvervsliv og de videregående uddannelser om behovet for mere erhvervsrettet forskning og initiering af forskningsprojekter inden for ikke-naturvidenskabelige områder, som for eksempel humaniora og samfundsvidenskab.

Fokus på den vigtige betydning af design for Norden i relation til blandt andet konkurrenceevne og vækst.

Forskning og IT

Der vil i 2005 komme særligt fokus på samarbejdet mellem Nord-Forsk og Nordisk Innovationscenter for at fremme integrationen mellem forskning og innovation.

Et første skridt til at udvikle samarbejdet kunne være, at de to organer sammen fremlagde nogle konkrete modeller for samarbejdet. Herunder modeller for universiteternes fremtidige rolle som toneangivende og internationalt attraktive forsknings- og uddannelsesmiljøer.

Danmark vil under formandskabet foreslå etableret et nordisk dialogforum om forskning og innovation. Formålet er at drøfte, hvordan samarbejdet mellem forsknings- og næringsviden kan organiseres og hvordan en helstøbt nordisk innovationsindsats kan tilrettelægges.

Initiativer vedrørende privatlivsfremmende teknologier og bekæmpelse af spam, vil endvidere blive taget af formandskabet.

Konsument

Formandskabet vil tage følgende initiativer:

En konference over temaet »Nordiske forbrugermarkeder 2005«.

Et fælles nordisk projekt om forbrugernes vilkår på områder med frit eller friere valg. Med henblik på at styrke den fælles nordiske markedsovervågning og vidensindsamling vil det danske formandskab arbejde for, at der igangsættes en række nordiske udviklingsprojekter.

Kultur

Formandskabet vil tage følgende initiativer:

Fremhævelse af det nordiske sprogfællesskab og sprogforståelse blandt andet under overskriften »Sagaer og eventyr i Norden – før og nu«.

Temaet »Norden i Verden – Verden i Norden« vil blive sat på dagsordenen i et samarbejde med de fællesnordiske organer. Samarbejdet i forhold til musikeksport problematikken bør udvikles, og et arbejde i forbindelse hermed søges iværksat under formandskabet.

Udbygning af det vestnordiske kulturelle samarbejde med det øvrige Norden.

Igangsættelse af en proces for at styrke netværkssamarbejdet og synergieffekt mellem de nordiske huse og institutter samt øvrige institutioner der arbejder inden for kulturområdet.

Fiskeri, Jord- og Skovbrug og Levnedsmidler

Med henblik på bæredygtig udvikling i den nordiske fiskerisektor vil man under dansk formandskab i foråret 2005 afholde en nordisk konference om kystfiskeriets fremtid.

Fremme af den økologiske sektors forankring og fortsatte udvikling i de nordiske lande gennem produktudvikling og en større samhandel med økologiske produkter, blandt andet gennem en forøget harmonisering af de nordiske kontrolsystemer og ved at fremme brugen af EU's økologilogo.

Der vil blive taget initiativ til 3 arrangementer omhandlende GMO-sameksistens og plantegenetiske ressourcer:

1. Et seminar med arbejdstitlen »Kulturplanternes kulturarv«.
2. Et seminar om muligheder og forhindringer for sameksistens mellem genetisk modificerede, konventionelle og økologiske afgrøder i Norden.
3. Et arrangement, der inkluderer både plantegenetiske ressourcer og GMO for at sætte fokus på mulige modsætninger og fælles muligheder ved anvendelse af henholdsvis traditionel forædling og bioteknologi.

Nordisk informationsindsats rettet specielt mod brugere af genetiske ressourcer om Biodiversitetskonventionens og andre internationale aftalers bestemmelser om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer i overenstemmelse med anbefalingerne i den nordiske projektrapport fra 2003 *Access and Rights to Genetic Resources – a Nordic Approach*.

Brug af velegnet genetisk frø- og plantemateriale. Der gennemføres erfaringsudveksling og vurdering af opformeringsarbejdet for skovgenetiske ressourcer. Arbejdet forventes at munde ud i fælles analyser, oplysning til brugerne, vejledninger, retningslinier for brug af egnet materiale eller eventuelt forsøg på at give et samlet nordisk input til EU's regelsæt.

Fokus på dokumentation af samspillet mellem skovenes friluftsmuligheder og sundhed, og der bør lægges særlig vægt på den yngre generations brug af skovene.

Der vil blive sat nordisk fokus på fremtidens miljø- og jordbrugspolitik hvor det skal sikres, at der tænkes i sammenhænge i stedet for isolerede enkeltforanstaltninger.

Der tages initiativ til at afholde en konference med ministerdeltagelse om skovbrugets fremtid.

På fødevarerområdet vil der blive fokuseret på fødevarer sikkerhed, ernæringspolitik og udvikling af nordisk samarbejde på veterinærområdet vedr. dyresundhed og velfærd.

Vedr. fødevarer sikkerhed vil der blive gennemført en række vurderinger af sikkerhed og forsvarlig håndtering af fødevarer og uønskede stoffer i disse, herunder procesforureninger som akrylamid og PAH, og der vil blive fokuseret på bekæmpelse af den sygdomsfremkaldende zoonose campylobacter.

På ernæringsområdet iværksættes projekt og seminar aktivitet med henblik på at klarlægge mulighederne for etablering af en nordisk handlingsplan for at reducere fedme problemerne i befolkningerne ved at fremme indtaget af sund kost og styrke de fysiske aktiviteter hos borgerne. Et særligt element i den europæiske udvikling vil være udvikling af ernæringsprofiler, som kan lægges til grund for tilladelser til anprisninger, berigelse af fødevarer m.v.

Veterinær samarbejde om dyresygdomme og velfærd er nyt i det nordiske samarbejde, og aktiviteter vil blive sat i værk for at udvikle dette. Et første fokusområde vil være det veterinære beredskab, hvor der vil blive fokuseret på at udvikle grænseoverskridende samarbejde, herunder fælles beredskabsøvelser, overvejelser om beredskabsplaner, samarbejde vedr. udstyr til brug i krisesituationer o.l.

Ligestilling

Formandskabet vil tage følgende initiativer:

Afholdelsen af et seminar om kønsmainstreaming for repræsentanter fra samtlige embedsmandskomiteer, styrelser/institutioner samt for personalet i Nordisk Ministerråds sekretariat.

Konference om kønsocialisering indenfor idrætsverdenen og i militæret i samarbejde med Institut for Nordisk Kvinde- og Kønsforskning (NIKK).

Konference om unge og vold.

Konference om pornografiens indflydelse på pigers og drenges kønsopfattelser.

Lovgivning

Formandskabet vil tage initiativ til en øget erfaringsudveksling vedrørende den debat og de overvejelser om offentlighedsregler, der foregår i de enkelte lande.

Der afholdes et seminar om udviklingen i de nordiske lande i relation til blandt andet behandlingen af mistænkte krigsforbrydere.

Der afholdes et fællesnordisk seminar om alternativ konfliktløsning.

Formandskabet vil søge at fremme debatten mellem de nordiske lande om, hvordan det tætte nordiske lovgivningssamarbejde inden for justitssektoren bedst kan udvikles på baggrund af en stadig mere omfattende international regelproduktion.

Formandskabet vil søge at opnå enighed om en model for nye udvidede udleveringsregler mellem de nordiske lande.

Miljø

Der afsættes ekstra midler til gennemførelse af projekter i forbindelse med EU's nye kemikaliepolitik REACH. Et meget vigtigt element er fastlæggelsen af teststrategier, så det sikres at de nødvendige data om de enkelte kemikaliers miljø- og sundhedsmæssige risici tilvejebringes hurtigst muligt. Endvidere fokuseres på tilsynsaspektet, for at sikre effekten af REACH i praksis, og på udvikling af testmetoder.

Et fællesnordisk projekt om begrænsningen af vejstøj, for eksempel analyser af barrierer for initiativer til reduktion af vejstøj i de nordiske lande, erfaringer med forskellige organisering af bekæmpelse af vejstøj, og hvilke konsekvenser det måtte have for tiltag og effekter.

Initiativer for at fremme processen omkring nordisk samarbejde om økonomiske analyser af konsekvenser af reduceret pesticidforbrug i nordisk regi.

Narkotika

Gennemførelse af to ekspertkonferencer, hvor følgende temaer vil blive drøftet:

- Inddragelse af lokale kræfter i det forebyggende arbejde
- Uddannelse af stofmisbrugsbehandlere

Regionalpolitik

Det vil være en af ambitionerne under det danske formandskab, at grænseområderne bistås og inddrages i en overordnet analyse af udviklingen i Norden, for at støtte en hensigtsmæssig og realistisk integration på tværs af landegrænser. Via den viden, som ESPON og

Nordregio kan bidrage med, ønsker formandskabet at skitsere, hvad der kunne være centralt for udviklingen inden for Norden.

Danmark ønsker under formandskabet at inddrage partnerne i Vestnorden i en drøftelse af det videre forløb af samarbejdsprojekterne med Vestnordens nabolandes kystområder inden for de fælles nordiske prioriteringer.

Social og sundhed

Danmark vil under sit formandskab tage følgende initiativer:

- Velfærdsforskningsprogrammets fremlæggelse af resultater ved konferencer, seminarer og publikationer.
- Design for alle. Den nordiske handlingsplan for »Design for alle« skal godkendes og implementeres.
- Drøftelser om et nyt samarbejdsprogram for Social- og Sundhedssektoren.

På baggrund af en konference under dansk formandskab om nordisk samarbejde om behandling af små diagnosegrupper vil man fra dansk side tage initiativ til drøftelse af mulighederne for udvikling af netværkssamarbejde på andre områder, hvor de nordiske lande hver især er for små til at sikre udvikling og forskning.

Det fællesnordiske samarbejdsprojekt om kvalitetsmåling i sundhedssektoren, som igangsattes i 2004 under det islandske formandskab og som forventes afsluttet i 2006, fortsætter under det danske formandskab. Det danske formandskab afholder en konference om projektet i slutningen af 2005.

Transport

Formandskabet vil som et af sine hovedindsatsområder satse på samarbejdet om trafiksikkerhed, og det er en klar målsætning, at der i de kommende år skal ske en væsentlig reduktion i trafikuheld

og dræbte i trafikken i norden. Arbejdet vil bygge på nationale og nordiske projekter, projekter i nærområdet samt på samarbejds-mulighederne med EU – herunder erfaringsudveksling mellem de nordiske lande om bl.a. udformning af veje, spirituskørsel, overvågning af trafik etc.

Security/sikring er endnu et indsatsområde. Dette emne er blevet højaktuelt efter terrorhændelserne i USA den 11. september 2001 og senest efter hændelsen i Madrid den 11. marts 2004. Formandskabet vil bl.a. se på konsekvenserne af de mange nye security-tiltag inden for bl.a. luftfarts- og havneområdet, og balancen mellem mulighed for mobilitet og kravet om størst mulig sikring.

Herudover kan nævnes indsatsområder som nordisk/baltisk EU-koordination på transportområdet, miljø/bæredygtig transport samt trængsel i større by og byområder.

Formandskabet vil inddrage perspektiverne af ny transportinfrastruktur, herunder de faste forbindelsers betydning, bl.a. i relation til en Femern Bælt-forbindelse. Hertil kommer udviklingen af transportforholdene i Grønland og Færøerne.

Uddannelse

Formandskabet vil tage følgende initiativer:

Fælles nordisk-baltisk undervisningsministermøde afholdes i efteråret 2005.

Uddannelseskonference finder sted med titlen: »Globaliseringsudfordring til faglighed og kvalitet«

Som led i formandskabet etableres et nordisk dialogforum etableres om forskning og innovation

Økonomi og finans

Formandskabet vil tage initiativ til et »serviceeftersyn« af den nordiske dobbeltbeskatningsaftale. Udviklingen af det nordiske virtuelle skattekontor og den nordiske skatteportal videreføres.

Efter drøftelse med sekretariatet og de øvrige lande fremsættes forslag til nye retningslinjer for finansministrenes samarbejde om EU/EØS-spørgsmål.

Iværksættelse af vidensdeling om metoder til styrkelse af rammebetingelserne for forskning, udvikling og innovation.

Formandskabet ønsker at fremme en nordisk drøftelse af udfordringerne ved tilsyn med grænseoverskridende finansielle institutioner.

norden

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde

Danmarks formandskabsprogram for Nordisk Ministerråd 2005

De fem nordiske lande Island, Norge, Danmark, Sverige og Finland varetager på skift formandskabet for samarbejdet mellem regeringerne i Norden. Samarbejdet foregår til dagligt i Nordisk Ministerråds sekretariat, som er beliggende i København.

Et formandskab varer et år ad gangen. Det starter den 1. januar i et givent år og slutter den 31. december. Landene overtager formandskabet efter en bestemt rækkefølge, og i 2005 er det Danmark der har formandskabet.

I Helsingforsaftalen bestemmes, hvad et formandskab er, og hvad det indebærer:

»Formandskabet roterer mellem de nordiske landes regeringer ifølge nærmere aftale. Formandskabet har ansvaret for at koordinere nordisk regeringssamarbejde og tage nødvendige initiativer. Formandskabet leder arbejdet i Ministerrådet, på andre ministermøder og ved regeringernes samråd om europæiske og andre internationale spørgsmål på alle niveauer».

I dette formandskabsprogram »Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde« er det de nordiske samfunds udfordringer i globaliseringens tidsalder, der er det overordnede tema.

